
HÄMEENLINNAN VERKATEHTAAN VIHERALUEIDEN KEHITTÄMISSUUNNITELMA

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö
Maisemasuunnittelun koulutusohjelma
Lepaa, syksy 2014

Mona Kalpala

LEPAA

Maisemasuunnittelun koulutusohjelma

Tekijä

Mona Kalpala

Vuosi 2014**Työn nimi**Hämeenlinnan Verkatehtaan viheralueiden
kehittämissuunnitelma

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön aiheena on laatia viheralueiden kehittämissuunnitelma Hämeenlinnan Verkatehtaalte. Verkatehdas on valtakunnallisesti tunnettu kulttuuri- ja kongressikeskus ja se sijaitsee keskeisellä paikalla Hämeenlinnan keskustassa. Verkatehtaan viheralueiden hoidosta vastaa LinnanInfra, joka on Hämeenlinnan kaupungin yhdyskuntapalvelujen liikelaitos. Opinnäytetyön tilaajana on LinnanInfra ja hoitosuunniteltavan alueen koko on n. 3,6 ha. Verkatehtaan viheralueille ei ole aiemmin laadittu kehittämissuunnitelmaa.

Opinnäytetyössä kartoitetaan Verkatehtaan viheralueiden ja sen kasviryhmien kuntoa ennen kehittämissuunnitelman laadintaa. Nykytilakartoituksen avulla saadaan kokonaiskuva viheralueiden kunnosta. Kartoituksessa kiinnitetään erityishuomiota sellaisiin kohtiin, jotka vaativat erillisiä kunnostustoimenpiteitä. Kunnostettaville pienalueille laaditaan kunnostussuunnitelma, jossa esitetyt toimenpiteet ovat erikseen sovittavia töitä.

Viheralueiden keskeisen sijainnin, alueen historian ja paikan sosio-kulttuurisen merkityksen vuoksi alueen viheralueiden hoito pyritään nostamaan nykyisestä A1-hoitoluokan tasolle. Tavoitteen saavuttamiseksi viheralueille laaditaan kohdekohtainen hoitosuunnitelma. Hoitosuunnitelman sisältö perustuu Viherympäristöliitto ry:n vuonna 2014 julkaisemaan Viheralueiden hoito VHT '14 -julkaisuun.

Hoitosuunnitelma koostuu viheralueiden kohdekohtaisista laatuvaatimuksista ja kohdekohtaisista hoitokorteista. Hoitokortit sisältävät käytännön hoito-ohjeet selkeästi esitettyinä ja ne ovat tarkoitettu LinnanInfra puistotyöntekijöiden käyttöön. Laadittavat hoitokortit ovat kasvilajikohtaisia ja niiden avulla työnsuorittaja on tietoinen kasvilajin vaatimista hoitotoimenpiteistä. Tulevaisuudessa hoito-ohjeita on mahdollista päivittää, mikäli kasvilajit vaihtuvat. Hoitosuunnitelmaa voidaan hyödyntää käytännön hoitotoimenpiteiden suorittamisen lisäksi esimerkiksi työtehtävien aikataulutamisessa ja työn vaatimien resurssien määrittelyssä.

Avainsanat Hoitosuunnitelma, hoitokortit, Verkatehdas**Sivut**

26 s. + liitteet 33 s.

LEPAA

Degree Programme in Landscape Design

Author	Mona Kalpala	Year 2014
Subject of Bachelor's thesis	The Maintenance Plan of the Green Areas at Verkatehdas in Hämeenlinna	

ABSTRACT

The subject of the thesis is to create a maintenance plan for green areas at Verkatehdas. Verkatehdas is a culture and a congress centre which is nationally-known and is centrally located in Hämeenlinna. Hämeenlinna city municipal public utility services, LinnanInfra, is responsible for the maintenance of the green areas at Verkatehdas. The subscriber of the thesis is LinnanInfra and the size of the area in which the maintenance plan is made is approximately 3,6 hectares. The green areas of Verkatehdas have not been previously prepared in accordance with the maintenance plan.

The thesis identifies the condition of the green areas and groups of plants at Verkatehdas. The current state of the mapping gives the overall conditions of the green areas. The mapping pays special attention to those points that require separate maintenance measures. The maintenance plan for the small areas that are requiring refurbishment, presents maintenance measures which are separately agreed contracts.

Due to green areas' central location, Verkatehdas's history and the socio-cultural meaning of the place, it is the aim to raise the maintenance of the green areas to A1-maintenance level. To accomplish the target there will be a specific maintenance plan for the green areas. The content of the maintenance plan is based on Viherympäristöliitto's release: *'Viheralueiden hoito VHT '14'* which was published in 2014.

The maintenance plan consists of target-specific quality requirements and the care cards of the green areas. The care cards contain practical care instructions clearly shown and those are meant for the use of LinnanInfra's park employees. With the species-specific cards an employee is aware of the treatment actions that the specific plant species requires. In the future the care cards can be updated if the plant species change. The maintenance plan can be used besides practical treatment actions when scheduling the different tasks and defining the resources that the work requires.

Keywords maintenance plan, care cards, Verkatehdas

Pages 26 p. + appendices 33 p.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
1.1	Kehittämissuunnitelman tarve ja merkitys.....	1
1.2	Rajaus ja sen perusteet	1
1.3	Käsitteitä.....	2
1.4	Opinnäytetyön rakenne	2
2	VERKATEHTAAN ALUE.....	4
2.1	Verkatehtaan alueen historiaa	4
2.2	Verkatehtaan alue nykyisin	6
3	NYKYTILAN INVENTOINTI JA KUNTOKARTOITUS.....	8
3.1	Rakennetut viheralueet A1 - A3.....	8
3.2	Viheralueiden inventointi ja kasvillisuuden kuntokartoitus.....	9
4	INVENTOINNIN JA KUNTOKARTOITUKSEN TULOKSET	13
4.1	Alue 1: lounaiskulman paikoitusalue	13
4.2	Alue 2: elokuvateatterin edusta	14
4.3	Alue 3: Arx-talon edusta	14
4.4	Alue 4: elokuvateatterin sisäpiha	14
4.5	Alue 5: kiinteistöhuollon piha	15
4.6	Alue 6: Viipurintien sivu ja taidemuseon sisäpiha.....	16
4.7	Alue 7: makasiinirakennuksen pääty ja takapiha	18
4.8	Alue 8: lastauslaiturin rinne ja ylätasanne.....	19
4.9	Alue 9: Isohuvilan vierusta	20
4.10	Alue 10: Pinellan huvila.....	20
4.11	Muita huomioita viheralueista.....	21
4.12	Yhteenvedo kunnostettavista alueista	21
5	VIHERALUEIDEN KEHITTÄMISSUUNNITELMA	22
5.1	Viheralueiden kunnostussuunnitelma	22
5.2	Viheralueiden hoitosuunnitelma	23
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	24
	LÄHTEET	26

Liite 1	Hämeenlinnan Verkatehtaan viheralueiden kehittämissuunnitelma
Liite 2	Kunnostussuunnitelma
Liite 3	Elokuvateatterin sisäpihan kasvisuunnitelma
Liite 4	Taidemuseon perennanpenkin kasvisuunnitelma
Liite 5	Hoito-ohjeet: nurmikko
Liite 6	Hoito-ohjeet: kausikasvit
Liite 7	Hoito-ohjeet: perennat
Liite 8	Hoito-ohjeet: pensaat

Liite 9	Hoito-ohjeet: köynnökset
Liite 10	Hoitokortti: lehtipensaat
Liite 11	Hoitokortti: havupensaat, alppirusut ja köynnökset
Liite 12	Hoitokortti: perennat

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön aiheena on laatia viheralueiden kehittämissuunnitelma Verkatehtaan kulttuuri- ja kongressikeskukselle. Verkatehdas sijaitsee Hämeenlinnan keskustassa Vanajaveden rannalla. Verkatehtaalla toimii mm. elokuvateatteri, kaupunginteatteri, musiikkiopisto, taideopisto ja monia luovan alan pienyrittäjiä.

Verkatehtaan nykyinen piha-alue on rakennettu vuonna 2007. Verkatehtaan piha-alueiden hoidosta on aiemmin vastannut Hämeenlinnan kaupunki. Vuoden 2013 alussa perustettu Hämeenlinnan kaupungin yhdyskuntapalvelujen liikelaitos LinnanInfra, on sen perustamisesta lähtien vastannut Verkatehtaan piha-alueiden hoidosta. LinnanInfra on liikelaitos, joka tuottaa yleisten alueiden, viheralueiden sekä virkistysalueiden uudisrakentamis- ja kunnossapitopalveluja. Opinnäytetyön tilaajana on LinnanInfra ja työn ohjaajana toimii puistomestari Vesa Vuorinen. (Vuorinen, haastattelu 29.1.2014.)

1.1 Kehittämissuunnitelman tarve ja merkitys

Verkatehtaan viheralueille ei ole aiemmin laadittu kehittämissuunnitelmaa. Laadittavassa suunnitelmassa määritellään, miten viheralueiden kasvillisuutta tulee hoitaa ja kunnossapitää, jotta niiden kunto jatkossa vastaisi A1-hoitoluokitusta. Valmis kehittämissuunnitelma (liite 1) toimii LinnanInfraan työvälineenä alueen hoidon vaatimien työaikataulujen suunnittelussa ja resurssien käytössä. Kehittämissuunnitelma toimii myös uuden hoitosopimuksen pohjana antamalla suuntaviivat viheralueiden hoidolle. Tällöin sopijaosapuolet ovat tietoisia hoitosopimukseen kuuluvista toimenpiteistä ja mahdolliset lisätyöt pystytään selkeästi erikseen huomioimaan. Hoitosopimus solmitaan kahdeksi vuodeksi kerrallaan ja nykyinen sopimus jatkuu vuoden 2014 loppuun asti. (Vuorinen, haastattelu 29.1.2014.)

1.2 Rajaus ja sen perusteet

Kehittämissuunnitelman laadinta pohjautuu Viherympäristöliitto ry:n vuonna 2014 julkaisemaan Viheralueiden hoito VHT '14 -julkaisuun. Viheralueiden hoito VHT '14 on korvannut aiemman Viheralueiden hoito VHT '05 -julkaisun. Viheralueiden hoito VHT '14 -julkaisu soveltuu noudatettavaksi kaikilla taajamien yleisillä viheralueilla sekä julkisilla että yksityisillä viheralueilla. Julkaisu toimii pohjana, kun laaditaan rakentamis- ja hoitosuunnitelmia, hoitoselostuksia, kustannusarvioita tai urakkasopimuksia. Julkaisussa käsitellään kasvillisuuden hoitoa, rakenteiden hoitoa, talvihoitoa, puhtaanapitoa, töhryjen poistoa sekä erityisalueiden hoitoa. (Nuotio 2014, 3.)

Tämä opinnäytetyö rajautuu käsittelemään hoitosuunniteltavan alueen kasvillisuuden ja kasvualustan hoitotöitä. Rajauksen perusteena on, että LinnanInfra hoitosopimuksen mukaisiin tehtäviin kuuluvat pääasiassa

kasvillisuuteen ja sen hoitoon liittyvät työt. Verkatehtaalla on oma kiinteistöhuolto, joka vastaa alueen talvihoidosta ja puhtaanapidosta. Poikkeuksena on kulkuväylien rikkakasvien kemiallinen torjunta, jonka voi suorittaa vain tehtävään erillisen koulutuksen suorittanut henkilö. Verkatehtaan kiinteistöhuollon henkilökunnan puolelta ei tehtävään soveltuvaa työntekijää löydy, joten kulkuväylien tarvittavasta kemiallisesta rikkakasvien torjunnasta vastaa LinnanInfra. (Vuorinen, haastattelu 29.1.2014.)

Hoitosuunnitelma rajataan kasvillisuuden osalta koskemaan nurmikoita, kausikasveja, perennoja, pensaita ja köynnöksiä. Verkatehtaan alueen nykytilan arvioinnissa ei ole mahdollista suorittaa puiden kuntokartoitusta, joten niiden vaatimien hoitotoimenpiteiden suunnittelu ei kuulu osaksi tätä opinnäytetyötä.

1.3 Käsitteitä

Viheralueiden **ylläpito** jaetaan hoitoon ja kunnossapitoon.

Hoito on säännöllistä toimintaa, jolla säilytetään viheralueen ja sen eri elementtien käytettävyyteen ja toimivuuteen vaikuttavat olosuhteet. Hoitolla turvataan viheralueen kehittyminen asetettujen laatuvaatimusten mukaisena. Hoitotehtäville laadittavaa suunnitelmaa kutsutaan tässä opinnäytetyössä hoitosuunnitelmaksi. (Nuotio 2014, 7.)

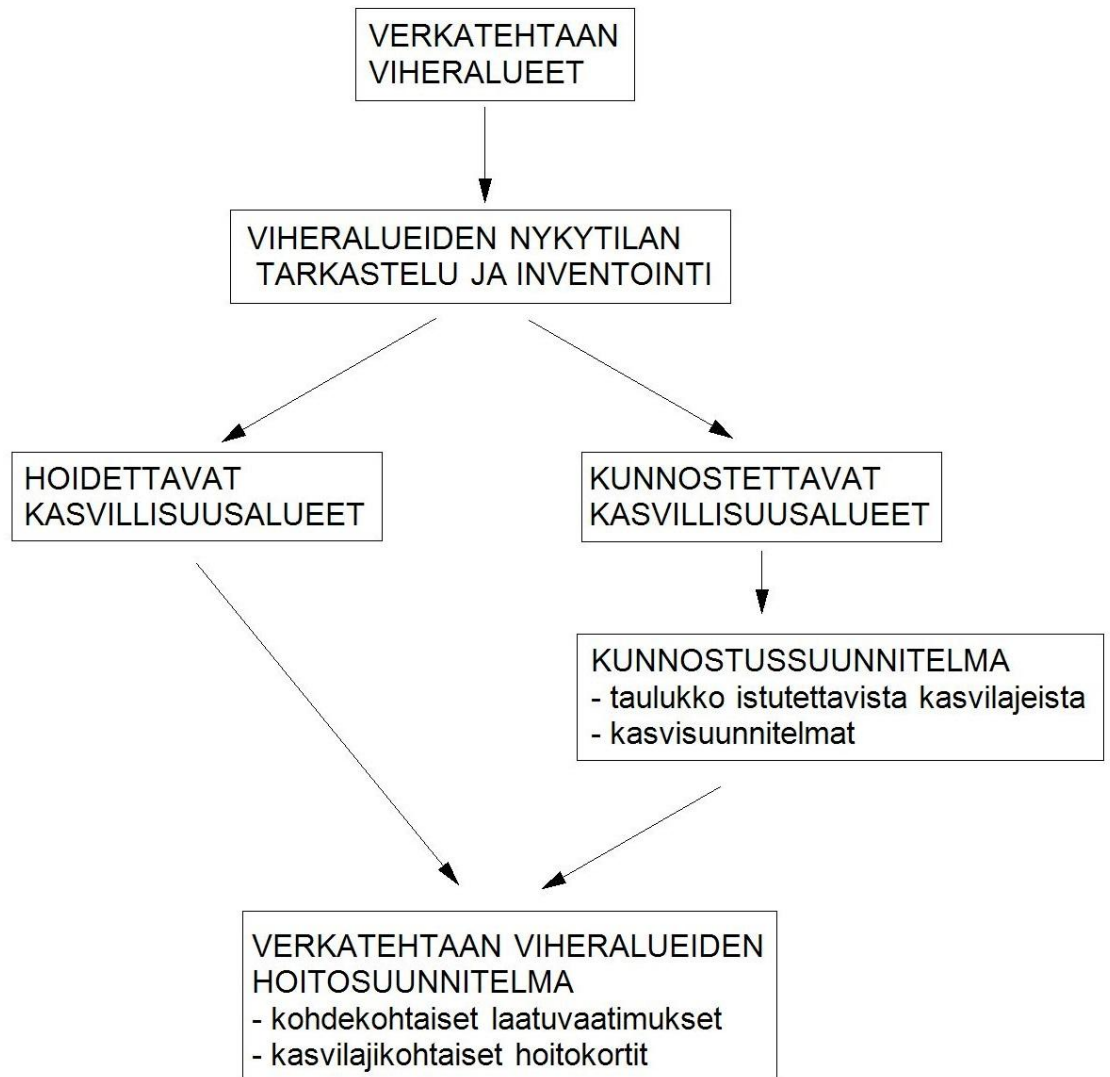
Kunnossapito on säännöllistä ylläpitotoimintaa, jolla säilytetään kohteen ominaisuudet ja laatutaso, kun normaalit hoitotoimenpiteet eivät ole riittäviä kohteen ja sen eri elementtien ylläpitoon. Kunnossapitoon sisältyy materiaalien poistaminen ja vaihtaminen. Kunnossapitotoimenpiteille laadittavaa suunnitelmaa kutsutaan tässä opinnäytetyössä kunnostussuunnitelmaksi. (Nuotio 2014, 7.)

1.4 Opinnäytetyön rakenne

Opinnäytetyön raportti koostuu johdannon lisäksi viidestä osasta: Verkatehtaan alueen esittelystä, viheralueiden nykytilan tarkastelusta, tarkastelun tuloksista, viheralueiden kehittämissuunnitelmasta ja johtopäätöksistä. Viheralueiden nykytilan kartoituksessa viheralueita lohkottiin pienempiin kokonaisuuksiin. Nykytilaa analysoitaessa esitetään kuvaus jokaisesta pienalueesta ja tuodaan esiin alueisiin liittyviä piirteitä.

Verkatehtaan viheralueiden kehittämissuunnitelma koostuu kahdesta osasta: kunnostussuunnitelmasta ja hoitosuunnitelmasta (kuvio 1). Kunnostussuunnitelmassa (liite 2) käsitellään niitä viheralueiden kohtia, jotka vaativat normaaleista hoitotoimenpiteistä poikkeavia toimenpiteitä. Lisäksi kahdelle uudelleen suunniteltavalle alueelle laadittiin erilliset kasvisuunnitelmat (liitteet 3 ja 4). Viheralueiden hoito VHT '14 -julkaisun mukaisesti kunnostussuunnitelmassa ehdotetut kunnossapitotyöt ovat erikseen sovitavia töitä.

Hoitosuunnitelma koostuu kohdekohtaisista hoito-ohjeista (liitteet 5–9). Hoito-ohjeissa kuvaillaan kohteessa kasvukauden aikana suoritettavat hoitotoimenpiteet ja hoitotöiden laatuvaatimukset kasvillisuustyypeittäin. Tarkempia kasvilajikohtaisia tietoja ja kasvien hoito-ohjeita kerrotaan kasvien hoitokorteissa (liitteet 10–12). Hoito-ohjeiden ja hoitokorttien on tarkoitus olla työntekijöillä mukana työkohteessa hoitotöitä suoritettaessa. Tästä syystä ne ovat laadittu selkeiksi ja helppokäyttöisiksi. (Nuotio 2014, 3.)

Kuvio 1. Verkatehtaan viheralueiden kehittämissuunnitelma koostuu kunnostussuunnitelmasta ja hoitosuunnitelmasta.

2 VERKATEHTAAN ALUE

2.1 Verkatehtaan alueen historiaa

Verkatehtaan alue sijaitsee Hämeenlinnan kaupungin Keinusaaren kaupunginosassa. Vuonna 1830 Keinusaaren mittaus- ja kartoitustöiden yhteydessä alueelle suunniteltiin tonttimaita kaupungin vähävaraisten lunastettavaksi. Näin olisi saatu käsityöläisten erilaiset tulenarat työpajat turvallisesti tiheän keskusta-asutuksen ulkopuolelle. Uutta veroviljan säilytyspaikkaakin kaivattiin 1800-luvun alussa kipeästi, sillä viljan säilytys ja vastaanotto vankilana toimivassa Hämeen linnassa oli hankalaa ja linnan viljavarastoja tarvittiin yhä enemmän vankihuoneiksi. (Verkatehtaan rakennushistoria 2014.)

Kaupungissa vuonna 1831 riehuneen tuhoisan tulipalon jälkeen asema-kaavaa päätettiin uudistaa ja Hämeenlinna sai valtionarkkitehti Carl Ludvig Engelin toimesta ruutuasemakaavan (kuva 1). Samaan aikaan Keinusaari määrättiin keisarillisella käskyllä kruununmakasiinien sijoituspaikaksi. Tästä johtuen alueelle sijoitettiin käyttöön soveltuvia rakennuksia. Keinusaaren vanhin makasiini on 1820-luvulta. Se on pitkä hirsirakennus, joka siirrettiin tarkoitusta varten Parolannummen varuskunta-alueelta vuonna 1832. (Verkatehtaan rakennushistoria 2014.)

Toinen, Carl Ludvig Engelin suunnittelema makasiini valmistui Keinusaareen vuonna 1838. Makasiini on muodoltaan kuutiomainen ja telttakattoinen, ja siinä on valoa antava lanterniini. Rakennus on tyyliltään hillittyä empireä ja liittyy siten C. L. Engelin piirtämiin huomattaviin edustusrakennuksiin. Kolmas, Ernst Bernhard Lohrmannin suunnittelema makasiini valmistui vuonna 1852. Viljamakasiinit toimivat Keinusaaressa vuoteen 1925 saakka. Tuolloin maaveronkanto päättyi ja viljamakasiinit kävivät tarpeettomaksi. Vuoteen 1949 saakka ne olivat puolustusvoimien käytössä. (Verkatehtaan rakennushistoria 2014.)

Kuva 1. Hämeenlinnan kaupungin Keinusaaren asemakaava vuodelta 1922. (Asemakaava v.1922 2014.)

Verkatehtaan historia juontaa vuoteen 1895, jolloin Verkatehdas Osakeyhtiö perustettiin. Tehdas valmisti korkealaatuisia kankaita itse kehräämistään karstalangoista ja ulkomailta tuotetuista kampalangoista. Verkatehdas oli kaupungin ensimmäinen suuri teollisuuslaitos ja oli kaupungille merkittävä työnantaja. Tontille rakennettiin ensin kutomo ja voima-asema, sen jälkeen kehräämö ja korjauspajat. Aluetta laajennettiin, lisärakennettiin ja teollista toimintaa lisättiin useaan otteeseen ja tehdas oli Suomen suurimpia verkatehtaita 1940–1950-luvuilla. Rakennemuutoksen seurauksena tehdastoiminta loppui 1970-luvulla ja alue siirtyi vuonna 1978 kaupungin omistukseen. (Hämeenlinnan Verkatehdas 2014; Verkatehdas ja keskustan rannat 2014.)

Vanajaveden rannalla sijaitsevan Pinellan puiston (kuva 2) historia ulottuu 1800-luvun puoliväliin. Nimensä puisto on saanut paikalla olleesta Pinella-ravintolasta. Ravintoloitsija A. Nordin sai vuonna 1861 luvan vuokrata alueen ja siellä olevan vanhan makasiinin ravintolatoimintaan. Alkuaikoina ravintoloitsijan palkkaamat kaksi neitosta kuljettivat matkustajia siipiratasveneellä Pinellan ja Parkin (Kaupunginpuiston) välillä. Puistoon istutettiin puita ja pensasmajoja sekä tuotiin penkkejä kävelijöille levähdyspaikoiksi. Vanha makasiiniravintola tuhoutui pahoin tulipalossa vuonna 1885 ja se jouduttiin purkamaan. Vuonna 1906 puistoon rakennettiin nikkarityylinen huvila Verkatehtaan isännöitsijän virka-asunnoksi. 1960–70-luvuilla rakennuksessa oli vuokra-asuntoja ja muutaman vuoden ajan myös yksityisen yrittäjän pitämä kahvila. Huvila sijaitsee makasiinirakennusten läheisyydessä, nykyisen museoalueen sisäpihalla ja se on toiminut Hämeenlinnan Taidemuseon toimistokäytössä vuodesta 1984 asti. Taidemuseon pihapiiri ja aluetta reunustava Pinellan puisto saivat nykyisenkaltaisen asunsa 1960-luvun alkupuolella kaupunginpuutarhuri Erkki Saari-sen suunnitelmien mukaan. (Verkatehtaan rakennushistoria 2014.)

Kuva 2. Pinellan puistoon on sijoitettu osa Viipurintien sillan alkuperäisistä rautaisista valaisimista, jotka on korjattu ja sähköistetty uudestaan (Verkatehdas ja keskustan rannat 2014). (kuva Kalpala)

Nykyään kaikissa kolmessa makasiinirakennuksessa on Hämeenlinnan Taidemuseon toimintoja. Vuonna 1952 ns. Engelin viljamakasiini muutettiin taidemuseon tiloiksi ja Hämeenlinnan Taidemuseo aloitti kiinteistössään toimintansa (kuva 3). Vuonna 1997 Taidemuseo sai lisätilaa viereisestä punatiilisestä, Lohrmannin suunnittelemastä viljamakasiinista. Taidemuseon perustamisen jälkeen kaupunki rakennutti Viipurintien penkereeseen vanhan hevostallin paikalle funkkistyyllisen vaaleaksi rapatun liikerakennuksen. Sen vuokratuotoilla katettiin taidemuseon aiheuttamia kuluja. Rakennuksessa toimi mm. kahvila, jonka kattoterassi oli taidemuseon pihan tasalla. Liiketoiminta alkoi hiipua 1970-luvulla, mutta joitakin yrityksiä rakennuksessa toimi aina 1980-luvun alkuun saakka. Vuonna 1992 huonon kuntoon päässyt rakennus purettiin ja pengeri kaunistettiin pensastutuksin. Taidemuseon edustalla Viipurintien varressa, on edelleen nähtävillä Hämeenlinnan kaupungin ensimmäinen julkinen veistos nimeltään 'Vasikanjuottaja'. Pronssityö tilattiin kuvanveistäjä Aukusti Veuroilta vuonna 1946. (Verkatehtaan rakennushistoria 2014.)

Kuva 3. C. L. Engelin suunnittelema empiretyylinen rakennus toimii nykyisin taidemuseona. (kuva Kalpala)

2.2 Verkatehtaan alue nykyisin

Verkatehtaan, Taidemuseon ja Hämeenlinnan Teatterin muodostama kokonaisuus on historiallisina rakennuksineen uniikki ympäristö. Nykyisin alueella sijaitsevista rakennuksista osa edustaa nykyaikaista arkkitehtuuria, osa puolestaan vanhaa ja historiallista rakennuskantaa. Tiilisistä tehdasrakennuksista vanhin kutomo-osa on tehtaan toimintavuosien ajalta. Nykyään alue on muotoutunut monipuolisen uusi käytön ja erityisesti kulttuurin tyyssijaksi. Verkatehtaalla sijaitsevat mm. taidemuseo, galleria- ja näyttelytiloja, musiikki- ja kongressisali, kokouskeskus ja ravintola, kaksi teatteria, alueradio ja sekä ammatillisen että kansalaisopisto-opetuksen tiloja. Lisäksi verkatehtaalalle on sijoittunut kulttuuri- ja media-alan yhteisöjä ja ammatinharjoittajia (kuva 4). (Hämeenlinnan Verkatehdas 2014.)

Kuva 4. Verkatehtaan alue (Verkatehtaan kartta 2014).

Verkatehtaan aluetta reunustaa kolme suurta keskustan liikenneväylää; Paasikiventie, Viipurintie ja Keinusaarentie. Verkatehtaalle johtaa Paasikivientien puolelta ajoneuvoliittymä. Asfaltoidut paikoitusalueet sijaitsevat Verkatehtaan pääsisäänkäynnin edustalla sekä sivustalla. Keskeinen jalkakultureitti on Viipurintien puolelta Verkatehtaankujalta, joka johtaa Verkatehtaan sisäpihalle.

Liikenneväylien läheisyydestä johtuen Verkatehtaan viheralueista osa on liikenneväylien reuna-alueita. Lisäksi Verkatehtaan viheralueen poikki kulkee kivituhkapäällysteinen kevyenliikenteenväylä, joka johtaa Paasikivientieltä Vanajaveden rantaa pitkin Viipurintielle. Kevyenliikenteen ulkoilureitti jatkuu Vanajaveden rantaa seuraten Aulangon ulkoilualueelle saakka.

Hämeenlinnaan perustettiin Suomen ensimmäinen kansallinen kaupunkipuisto vuonna 2001. Kansallisen kaupunkipuiston tavoitteena on säilyttää kaupunkiluontoa ja rakennettua kulttuuriympäristöä laajana, eheänä kokonaisuutena. Hämeenlinnan kansallinen kaupunkipuisto ulottuu keskustasta linnan kautta Aulangolle ja se on jaettu viiteen maantieteelliseen osa-

alueeseen (kuva 5). Alueista yksi on 'Verkatehdas ja keskustan rannat'. Voidaankin todeta, että Verkatehtaan historiallisen rakennusmiljöön lisäksi Verkatehtaan viherympäristö on merkittävä sen keskeisen sijainnin, kansalliseen kaupunkipuistoon kuulumisen ja matkailukohteena olemisen vuoksi. (Kansallinen kaupunkipuisto 2014, Ympäristöministeriö 2014.)

Kuva 5. Hämeenlinnan kansallinen kaupunkipuisto on pinta-alaltaan yli 700 hehtaaria (Kansallinen kaupunkipuisto 2014).

3 NYKYTILAN INVENTOINTI JA KUNTOKARTOITUS

Verkatehtaan viheralueiden kehittämissuunnitelman laadinta perustuu alueen inventointiin ja kasvillisuuden kuntokartoitukseen. Alueen inventointi ja kuntokartoitus suoritettiin tarkastelemalla aluetta useina ajankohtina kevään ja kesän aikana. Tarkastelukäyntien aikana pyrittiin kiinnittämään huomiota vastasiko alue tai sen osa kunnoltaan ja yleisilmeeltään edustusviheralue A1-hoitoluokkaa.

3.1 Rakennetut viheralueet A1–A3

Viherympäristöliitto ry:n julkaisussa 'Viheralueiden hoitoluokitus' jaetaan rakennetut viheralueet A1–A3 hoitoluokkiin. Edustusviheralueet A1 ovat tärkeiden julkisten rakennusten pihoja, keskeisiä kaupunkipuistoja tai -aukiota tai niiden osia. Edustusviheralueita ylläpidetään erittäin korkeatasoisesti. Edustusviheralueiden hoidon tavoitteena on paikan omaleimaisen

arkkitehtonisen, historiallisen tms. ilmeen ylläpitäminen jatkuvasti edustuskelpoisena. Viheralueiden hoito -julkaisun mukaisen määrittelyn perusteella Verkatehtaan viheralueet kuuluvat A1-hoitoluokkaan. (Nuotio 2007, 16–17.)

Käyttöviheralueet A2 ovat sen sijaan kaupunkipuistoja - ja aukiota, leikkipuistoja, kiinteistöviheralueita, liikenneviheralueita keskusta-alueella sekä liikuntaan ja toimintaa tarkoitettuja viheralueita. Käyttöviheralueiden hoidon tavoitteena on monipuolisen, viihtyisän, turvallisen ja toimivan viheralueen ylläpitäminen hyvässä kunnossa. (Nuotio 2007, 18.)

Kolmas rakennettujen viheralueiden hoitoluokka on käyttö- ja suojaviheralueet A3. Ne ovat laajoja rakennetun ja luonnonympäristön välimaastoon sijoittuvia puistoja, puistomaisesti rakennettuja suojavyöhykkeitä tai niiden osa-alueita, kiinteistöjen piha-alueiden luonnonmukaisemmin hoidettavia osia sekä katuviheralueita ydinkeskustan ulkopuolella. Käyttö- ja suojaviheralueiden hoidon tavoitteena on mm. puistomaisen yleisilmeen säilyttäminen, ulkoiluedellytysten turvaaminen, turvallisuuden ja suojavaikutuksen ylläpitäminen. (Nuotio 2007, 19.)

Hoitoluokituksen avulla kuvataan alueen yleisilmettä, sen käyttöä ja hoidon laatutasoa. Hoitotarve ja hoitomenetelmät vaihtelevat eri hoitoluokissa suuresti. Aktiivisinta hoitoa vaatii edustusviheralueet A1-hoitoluokka. (Nuotio 2007, 8.)

3.2 Viheralueiden inventointi ja kasvillisuuden kuntokartoitus

Ennen varsinaisen inventoinnin aloitusta pidettiin Verkatehtaalla 29.1.2014 opinnäytetyön suunnittelukokous. Kyseisessä suunnittelukokouksessa olivat mukana sekä LinnanInfran puistomestari Vesa Vuorinen että Verkatehtaan tekninen isännöitsijä Pertti Kilkki. Suunnittelukokouksessa hoitosuunniteltavaan alueeseen tutustuttiin kiertämällä se läpi (kuva 6). Talviajan kierroksella kiinnitettiin samalla huomiota lumenaurauspaikkoihin ja siihen onko niillä merkitystä kunnostussuunnitelman kasvivalintoihin.

Kuva 6. Verkatehtaan viheralueet.

Suunnittelukokouksessa Vesa Vuorinen kävi läpi hoitotöiden kannalta ongelmalliset alueet, joita olivat ns. viiruhelpi-alueet, makasiinirakennuksen pääty ja takapiha, Isohuvila-ravintolan viereinen istutusalue, elokuvateatterin sisäänkäynti, elokuvateatterin sisäpiha, Taidemuseon sisäpihan istutusalueen selkeyttäminen ja Pinellan ympäristö.

Varsinainen kasvillisuuden inventointi suoritettiin neljässä osassa. Verkatehtaan alueen ensimmäinen analysointikerta oli 10.4.2014. Tuolloin alueella oli aloitettu viheralueiden kevätkunnostustyöt, joita olivat muun muassa istutusten kunnostustyöt, jossa tarkastettiin mahdolliset talvi- ja auringonvauriot sekä kasvialustojen siistimistyöt. Inventointikerran yhteydessä kerättiin kokemuksia hoitotöiden sujuvuudesta kahdelta puistotyöntekijältä. He toivat esiin ongelmallisena pensasalueiden siistimisleikkausten suo-

rittamisen, sillä paikoitusalueiden lähellä olevat pensasalueet ovat paikoin ylikasvaneet ja oksat ulottuvat parkkiruutujen puolelle. Puistotyöntekijät kaipaivat tarkempaa ohjetta, miten ylikasvaneet pensaat pidetään kurissa. Lisäksi aiempaan vuonna alueella oli suoritettu pensaiden leikkauksia ronskeilla menetelmällä, joten kasvustossa sojotti oksantappeja repaleisin reunoin ja niiden jatkohoito aiheutti päänvaivaa työntekijöille.

Puistotyöntekijöiden esiintuomia pulmakohtia ja hoitokorttien sisältöön sekä muotoiluun liittyviä asioita läpikäytiin Vesa Vuorisen kanssa tapaamisessa 24.4.2014. Vesa Vuorisen mukaan ylikasvaneet pensasryhmät tulee harventaa poistamalla pensaista vanhimpia oksia maata myöten. Verkatehtaan toiveena on ollut, että pensasryhmiä leikataan kasvukauden aikana pensasleikkurilla. Tätä tapaa ei kuitenkaan suositella, koska leikkuri repii oksat epäsiististi, heikentää kukintaa ja muuttaa pensaan luonnollista kasvutapaa.

Hoitokorttien muotoilusta sovittiin, että otsikoinnissa noudatetaan Viheralueiden hoito VHT'14 -julkaisun otsikointia ja valmiit hoito-ohjeet ovat A4-kokoisia. Hoitokorteissa työt esitetään tiivistetysti, jotta niiden käyttö on työntekijöille nopeaa ja helppoa. Samalla aluetta kierrettäessä huomioitiin talvivaurioita kärsinyt rohtokataja *Juniperus sabina* -kasvusto, joka listattiin mukaan kunnostettaviin alueisiin. Pinellan huvilan osalta todettiin, että rakennus tullaan lähivuosina peruskorjaamaan, joten rakennuksen ympärillä olevat nykyiset pensaat tulevat poistumaan rakennustöiden tieltä. Tästä syystä Pinellan huvilan ympäristössä ei tällä hetkellä toteuteta erillisiä kunnostustoimenpiteitä.

Kesäkuussa suoritettiin alueen kasvillisuusalueiden laajempi inventointi, jossa tarkasteltiin pensas- ja perennaistutusten kasvukuntoa, peittävyyttä ja soveltuvuutta istutusalueelle. Inventoinnissa luetteloiitiin alueen pensas- ja perennaistutuksia. Hoitosuunniteltavan alueen suuresta pinta-alasta johtuen (n. 3,6 ha) kasvillisuusalueet jaettiin tarkastelun jälkeen pienempiin osa-alueisiin. Keskeisiä kasvillisuusalueita, jotka muodostavat oman selkeän kokonaisuuden on alueella kymmenen (kuva 7). Istutusalueiden kasvilajit on esitetty inventointitaulukossa (liite 1).

Kuva 7. Verkatehtaan keskeisimmät kasvillisuusalueet.

4 INVENTOINNIN JA KUNTOKARTOITUKSEN TULOKSET

Nykytilanteen kartoittamisen tulosten läpikäymisessä keskitytään Verkatehtaan viheralueiden kymmeneen pienalueeseen. Analysoitavat alueet ovat visuaalisesti selkeitä ja yhtenäisiä kokonaisuuksia, sijaitsevat keskeisillä toiminta-alueilla tai ovat kunnoltaan toimenpiteitä vaativia. Seuraavaksi esitetään kuvaus jokaisesta pienalueesta ja tuodaan esiin alueisiin liittyviä vahvuuksia, mahdollisia ongelmia ja kehittymismahdollisuuksia.

4.1 Alue 1: lounaiskulman paikoitusalue

Alue 1 sijaitsee Paasikiventien varrella sisäänajoliittymän vasemmalla puolella. Kasvillisuusalueet ovat paikoitusalueen ympärille sijoittuvia pensasryhmiä. Pensasryhmät ovat rajattu asfaltoidusta paikoitusalueesta graniittisilla reunakivillä ja ne nostavat kasvillisuuden siististi hieman pysäköintitasoa ylemmäksi (kuva 8). Pensasryhmä koostuu rinneangervoista *Spiraea densiflora*, koivuangervoista *Spiraea betulifolia*, loistojasmikkeista *Philadelphus lewisii* 'Tähtisilmä' ja teresanruusuista *Rosa* 'Therese Bugnet'. Pensaat ovat kunnoltaan normaaleja. Keväällä 2014 ennen pensaiden lehtien puhkeamista niissä oli havaittavissa toisistaan poikkeavia leikkautapoja. Aiempana vuonna teresanruusut olivat niin sanotusti 'tappileikattu' ja niistä oli selvästi nähtävillä kuivuneita leikkaukskohtia. Angervopensaita oli edellisellä kasvukaudella lyhennetty oksaleikkurilla, jolloin pensaiden luonnollinen kasvumuoto oli kärsinyt. Jatkossa pensaiden leikkauksessa tulee suosia pensaiden luonnollista kasvutapaa tukevia leikkauksia, esimerkiksi vanhempien oksien poistoa kokonaan. (Räty 2009, 43, 75.)

Kuva 8. 10.4.2014 otettu kuva alueen 1 pensasryhmästä. (kuva Kalpala)

4.2 Alue 2: elokuvateatterin edusta

Alue 2 sijaitsee Paasikiventien varressa ja on sisäänajoväylän oikealla puolella. Kasvillisuusalueet rajautuvat suureen pysäköintialueeseen ja kasvillisuusalueiden läpi on johdettu jalankulkua käytävillä. Kasvillisuus on pääosin matalaa ja keskikorkeaa pensastoa. Matalimpana kasvina alueella on rohtokataja *Juniperus sabina*. Rohtokatajat ovat osin heikossa kunnossa ja huonokuntoiset kasvit tulee uusia. Rohtokatajien vieressä kasvaa lehtipuita, joiden kasvualusta on katettu maisemointikankaan päällä olevalla sorakatteella. Sora-alueen siistin yleisilmeen ylläpidossa tulee huomioida, etteivät maisemointikankaan reunat näy soran alta. Elokuvateatterin edessä sijaitseva pensasryhmä koostuu hopeapensaista *Elaeagnus commutata* ja koivuangervoista *Spiraea betulifolia*. Hopeapensas on osoittautunut ongelmalliseksi kyseisessä paikassa, sillä sen oksisto kasvaa ylipitkäksi ja ulottuu jalankulkukäytävän puolelle. Tästä syystä oksia on jouduttu leikkaamaan eikä pensalle ominainen kasvutapa toteudu. Lisäksi kasvualustan hoitotyöt ovat hopeapensaiden alta hankalia toteuttaa, sillä oksat ovat rotevia ja niiden seasta roskien ja rikkakasvien poisto on työlästä. Hopeapensaat tulee poistaa ja niiden tilalle istuttaa laji, joka peittää kasvialustaa tehokkaammin eikä kasva liian suureksi. Muutoin elokuvateatterin edustan kasvillisuus on hyvässä kasvukunnossa. (Räty 2009, 31, 152.)

4.3 Alue 3: Arx-talon edusta

Alue 3 sijaitsee ns. Arx-talon edustalla, Keinusaarentien varrella. Alueen kasvillisuus koostuu pysäköintialueen reunoilla olevista pensasryhmistä sekä Keinusaarentien varren nurmialueesta. Pensaat ovat koivuangervoa *Spiraea betulifolia* ja ne ovat kunnoltaan terveitä. Arx-talon seinustalla on luiskassa pieni nurmialue, joka on heikossa kunnossa. Nurmialueen läpi, talon seinän vierttä seuraten on läpikulkua, jolloin nurmi tallautuu. Läpikulun estämiseksi vierustalla tulisi olla kasvi-istutus, joka estää oikaisun.

4.4 Alue 4: elokuvateatterin sisäpiha

Alue 4 on kooltaan pieni, rakennusten väliin jäävä sisäpiha. Sisäpihalla on varauuskäyntiä varten asennettu kierreportaat ja portaiden juurelle johtaa liuskekiveyspolku. Maa-alue on katettu soralla ja sinne on istutettu kasvillisuudeksi lamoherukkaa *Ribes glandulosum*. Lamoherukka on kunnoltaan normaali, mutta sen peittokyky ei alueella ole riittävä, jolloin rikkakasvillisuus on päässyt alueella itämään. Heikko peittävyys johtuu osin harvasta istutustiheydestä. Sisäpihalle toivotaan uutta kasvisuunnitelmaa, jossa huomioidaan myös rakennuksen sisältä, elokuvateatterin aulasta avautuva näkymä sisäpihalle (kuva 9).

Kuva 9. Sisäpiha rakennuksen sisältä, elokuvateatterin aulasta katsottuna. (kuva Kalpala)

4.5 Alue 5: kiinteistöhuollon piha

Alue 5 sijoittuu Verkatehtaan kiinteistöhuollon pihan ympäristöön. Alueella on ajoneuvoliikennettä sekä Arx-talon puolelta että suoraan Keinusaaarentien liittymästä. Liikenne on täällä kuitenkin vähäisempää ja kuljijat ovat enimmäkseen henkilökuntaa. Kiinteistöhuollon sisäänkäynnin nurmialueet eivät vastaa nykyisessä kunnossaan A1-hoitoluokkaa. Nurmi on laikukasta ja rikkaruohottunutta (kuva 10). Rakennuksen sokkelin vierustat ovat sorapinnalla, mutta niitä ei ole rajattu nurmialueesta. Sokkelisoran seassa kasvaa röyhytatar *Aconogonon*, joka tulee poistaa. Köynnöksenä seinustalla kiipeilee imukärhivilliini *Parthenocissus quinquefolia*, joka on hyvässä kasvukunnossa. Mikäli köynnös kasvaa kiinni sadevesiränneihin ja voi aiheuttaa rakenteisiin vaurioita, tulee se poistaa. Alueelle on sijoitettu jätteiden syväkeräysastiat, jotka ovat näkyvällä paikalla sisäänkäynnin vieressä. Jäteastioiden aikaansaamaa kolkkoa ilmettä voisi pehmentää istuttamalla niiden takana olevalle nurmialueelle korkeaksi kasvava pensas- ja pienpuustoryhmä. (Tossavainen 2007, 117.)

Kuva 10. Kiinteistöhuollon pääsisääkäynnin edustaa. Nurmikko ei vastaa kunnoaltaan ja yleisilmeeltään A1-hoitoluokkaa. (kuva Kalpala)

Kiinteistöhuollon piha-alueelta Keinusaarentien varteen siirryttäessä on viherkaistoja, jotka seuraavat rakennuksen (ns. Keltainen huvila) julkisivua. Viherkaistat ovat nurmialueita, jotka ovat rajattu katukäytävästä betonireunuksella. Keltaisen huvilan seinustalla kasvaa muutama huonokuntoinen pensasruusu, jotka tulee poistaa tai uusia kasvualustan kunnostuksen yhteydessä. Maan alla, viherkaistojen kohdalla kulkee Verkatehtaan pääputkistolinja. LinnanInfran kokemuksen mukaan alueen maanpintaa joudutaan säännöllisesti avaamaan putkistojen huoltotoimenpiteiden vuoksi. Lisäksi nurmialueiden läpi on jalankulkua. Näistä syistä johtuen viherkaistojen nurmikko on kunnoaltaan heikkoa ja alue vaatii erillisiä kunnostustoimenpiteitä. Suuret pensasryhmät estäisivät läpikulun, mutta alueella usein tapahtuvien kaivuutöiden vuoksi pensaiden istuttaminen ei ole järkevää. Läpikulun estämiseksi nurmialueiden rajaamiseksi soveltuu esimerkiksi matalat kivipollarit, joiden kettingit toimisivat aitana. Kaivuutöiden ajaksi kivipollarien kettingit voitaisiin siirtää syrjään. Huoltotoimenpiteiden suorittamisen jälkeen auki kaivettuihin kohtiin tulee kylvää uusi nurmikko.

4.6 Alue 6: Viipurintien sivu ja taidemuseon sisäpiha

Alue 6 sijaitsee Viipurintien varressa ulottuen jalkakäytävän reunasta Hämeenlinnan Taidemuseon pihapiiriin. Jalkakäytävän sivua reunustaa pensainkko, joka nousee luiskassa noin kolmen metrin korkeuteen, ylös museon pihatasanteelle. Luiskassa pääkasvillisuutena on lamovuohenkuusamaa *Diervilla x splendens*, säleikkövilliiniä *Parthenocissus inserta* sekä sini-kuusamaa *Lonicera caerulea*. Luiskakasvillisuus peittää tavoitellusti kasvualustan ja luo luiskaan yhtenäisen vehreän ilmeen. Hoitotöiden kannalta luiska on helppohoitoinen rikkakasvillisuuden tukehtuessa pensaikon kat-

veessa. Taidemuseon portaiden vierustassa, pronssipatsaan ympäristössä on lisäksi rinneangervoa *Spiraea densiflora*, jasmiketta *Philadelphus*, juhannusruusua *Rosa Pimpinellifolia*-ryhmä 'Plena' sekä kausikasvipenkki. Kunnoltaan rinteen pensaat ovat terveitä. (Räty 2009, 31, 39.)

Portaiden nousun jälkeen saavutaan Taidemuseon suojaisalle sisäpihalle (kuva 11). Museorakennuksen julkisivua koristavat alppiruusut *Rhododendron*, joiden seassa kasvaa kotkansiipisaniaisia *Matteuccia struthiopteris*. Sisäpiha on pinnoitettu kivituhkalla. Kivituhkapintaa ei ole rajattu pensas- tai nurmialueista, jonka vuoksi yleisilme on huolittelematon eikä vastaa A1-hoitoluokitusta. Erityisesti alppiruusuryhmälle sopisi kasvualustan kattaminen kuorikatteella ja kasvualustan rajaaminen kivituhkapinnasta. Rajausmateriaaliksi sopisi graniittinen reunakivi, joka ulkonäöllisesti soveltuisi arvokkaan empirerakennuksen edustalle. (Tossavainen 2007, 110.)

Kuva 11. Taidemuseon sisäpiha. (kuva Kalpala)

Taidemuseon sisäpihaa rajaavat sekä korkea pensasryhmä että rakennukset. Katseenvangitsijana nurmialueella on kookas taideveistos. Katveisuutta pihaan tuo pihan keskellä kasvava metsätammi *Quercus robur*. Viipuriintien puoleisessa reunassa kasvava pensasryhmä on yhtenäinen ja se katkaisee näkymän vilkkaalle tielle (kuva 12). Pensasryhmä heikentää liikenteen ääniä ja tunnelma sisäpihalla on rauhallinen. Pensasryhmä on tilaan erinomaisesti soveltuva ja kunnoltaan pääosin terve. Hoitotoimenpiteenä korkeille pensaille riittäisi harvennus, tarvetta niiden uusimiseen ei ole. Pensasryhmän kasvillisuus koostuu muun muassa tuijista *Thuja*, alppiruusuista *Rhododendron*, jasmikkeista *Philadelphus*, heisistä *Viburnum*, syreeneistä *Syringa*, vaanteroista *Acer* ja tuomipihlajista *Amelanchier*.

Pensasryhmän ja nurmialueen väliin sijoittuva perennakaistale on sen sijaan heikossa kunnossa. Osa kasvustosta on kokonaan hävinnyt ja peren-

naistutus on aukkoinen. Perennaryhmä on kasvupaikaltaan pääosin puoli-varjainen. Joihinkin yksittäisiin kohtiin aurinko pääsee päivän aikana paistamaan pitkään ja niissä paikoissa varjossa viihtyvät kasvilajit, kuten kuunliljat *Hosta* ja nauhukset *Ligularia*, ovat nuukahtaneet. Perennaistutuksessa elinvoimaisena kasvaa pikkutalvio *Vinca minor*, joka on vallannut penkistä ison osan. Perenna-alue vaatii kokonaisuudessaan uuden suunnitelman ja sen toteutuksen. Toteutusvaiheessa perennaistutus tulee rakentaa riittävään kohopenkkiin, koska nykyisessä kasvualustassa on runsaasti pensaiden ja puiden juuristoa.

Sisäpihan toisella reunalla sijaitsevan vanhan makasiinirakennuksen vierustalla on pysäköintialue. Kivituhkapinnan ja rakennuksen seinän välinen kaistale on viimeistelemätön ilmeeltään kasvualustan rajausten puuttuessa. Seinän vierustalla kasvaa juhannusruusuja *Rosa Pimpinellifolia*-ryhmä 'Plena', joiden kasvukunto on kohtalainen.

Kuva 12. Näkymä pensas- ja perennaryhmään, jonka takaa johtavat portaat alas Viipurintielle. (kuva Kalpala)

4.7 Alue 7: makasiinirakennuksen pääty ja takapiha

Alue 7 sijaitsee vanhan makasiinirakennuksen takana ja päädyssä. Erityisesti rakennuksen päädyn maastossa on paljon korkeuseroa, noin kolme metriä. Jyrkässä luiskassa kasvaa viiruhelpiä *Phalaris arundinacea* 'Picta', joka on kunnoltaan huonokuntoista (kuva13). Kasvillisuus ei peitä kasvualustaa täysin ja luiskan yleisilme on epäsiisti. Kasvustossa on runsaasti rikkaruohoja, muun muassa vuohenputkea *Aegopodium podagraria*, joiden kitkeminen on erittäin työlästä. Luiskan kasvualusta tulee kunnostaa tai vaihtaa rikkaruohottomaan kasvualustaan ja kasvillisuus uudistaa uusilla viiruhelpin taimilla. (Tossavainen 2007, 115.)

Makasiinirakennuksen takana, pitkän sivun myötäisesti on luiskassa nurmialue. Kohtaan sopii matalakasvuinen kasvillisuus, koska tällöin hirsirakennuksen kauniisti patinoitunut pinta ja luonnonkivisokkeli ovat näkyvillä. Rakennuksen kivijalan viereen on maahan asennettu betonilaattarivistöä, mutta se ei jatku koko rakennuksen seinustan pituudelta. Yhtenevän yleisilmeen saamiseksi betonilaattoja tulee asentaa myös puuttuvalle osuudelle. Rakennuksen nurkalta nousee pölliportaati museon sisäpihalle. Portaikon vierustalla nurmialuetta on vallannut korkeaksi kasvanut rikkaruohoalue. Rikkaruohot tulee seinustalta poistaa juurineen, kylvää tilalle uusi nurmi ja siistiä alue. Lisäksi nurkassa kasvaa muutamia lenkorunkoisia puita, jotka ovat todennäköisesti siemenestä itäneitä. Puut tulee nurkalta poistaa, jotta rakennus saadaan kasvillisuuden takaa kokonaan esiin.

Kuva 13. Näkymä luiskan alapuolelta viiruhelpi -alueesta. (kuva Kalpala)

4.8 Alue 8: lastauslaiturin rinne ja ylätasanne

Alue 8 on Verkatehtaan pääsisäänkäynnin jälkeen sijoittuvan lastauslaiturialueen viereisessä rinteessä ja sen yläpuolisessa tasanteessa. Lastauslaiturialueen katon päällä sijaitsee sorakenttä. Sorakentän vieressä sijaitsee toinen kasvillisuusalue viiruhelpiä *Phalaris arundinacea* 'Picta' ja se on kyseisessä kohdassa huonokuntoinen. Talvisin kasvuston päälle kasataan aurauslumia ja kasvillisuusalue kärsii kaluston ja lumen painosta. Lisäksi aurauslumen mukana alueelle kulkeutuu hiekoitushiekkaa, joka heikentää kasvuoloja ja on vaikeaa poistaa. Kasvillisuus ja kasvualusta onkin syytä uusia.

Rinteen kasvillisuus koostuu rohtokatajasta *Juniperus sabina*, lamoherukasta *Ribes glandulosum* ja kurjenpolvesta *Geranium*. Rinteen kasvusto on kunnoltaan tervettä. Lamoherukan kasvutahti on kiivaampi rohtokatajaan verrattuna ja lamoherukka valtaa jonkin verran kasvualaa katajalta. Lamo-

herukan liiallista rönsyilyä tulee jatkossa hillitä poistamalla niistä pitkiksi venyneitä oksia.

4.9 Alue 9: Isohuvilan vierusta

Alue 9 on pieni, ravintola Isohuvilan vierustalla oleva pensasalue. Pensaslajeina ovat koivuangervo *Spiraea betulifolia*, hopeapensas *Elaeagnus commutata* ja purppuraheisiangervo *Physocarpus opulifolius* 'Diabolo'. Kasvualusta on katettu soralla ja alueen sisällä sijaitsee kaivojen tarkastuskansia (kuva 14). Alueella tehdään tästä syystä jonkin verran huoltotöitä ja huoltotöiden vuoksi kansille pääsyn tulee olla helppoa. Ongelmana on ollut, että pensaat kasvavat seinän vierellä liian tuuheina ja ulottuvat seinään, jolloin kaivonkannet peittyvät kasvuston alle. Pensaita alasleikataan huoltotöiden mahdollistamiseksi. Toivottavaa on, että nykyisten pensaiden tilalle istutetaan pensaita, joiden luontainen kasvutapa on paikkaan soveliaampi. Lisäksi uusi pensasrivistö tulee istuttaa reilusti kauemmas seinästä, kaivon kansien taakse, jottei pensaiden oksat ulotu rakennuksen seinään asti.

Kuva 14. Isohuvila-ravintolan vierustalla kasvavia pensaita on jouduttu voimakkaasti leikkaamaan kaivon kansille pääsyn vuoksi. (kuva Kalpala).

4.10 Alue 10: Pinellan huvila

Alue 10 käsittää niin sanottua Pinellan huvilaa reunustavat seinusta-alueet. Huvilan ympäristössä kasvaa suurina kasvustoina syreenipensaita *Syringa* sekä orapihlajaa *Crataegus*. Pensaat ovat terveitä, mutta selkeästi vanhoja ja ylikasvaneita paikkaan nähden. Kaunis rakennus jää korkeiden pensaiden taakse piiloon. Pensaat tulee uudistaa poistamalla reilusti vanhimpia oksia. Pensaiden alasleikkaus ei myöskään ole poissuljettu vaihtoehto.

4.11 Muita huomioita viheralueista

Hämeenlinnan kaupunginteatteri sijaitsee vilkkaasti liikennöidyn Keinusaarentien ja Viipurintien risteysalueen kulmauksessa. Teatterin edustaa ehostettiin muutamia vuosia sitten ja teatterin edusta on yleisilmeeltään erittäin siisti. Pinnoitteet ovat pääosin seulanpääkiveystä ja asfalttia. LinnanInfran hoitovastuulla olevia viheralueita on teatterin kulmalla vähän. Ainoastaan teatterin pääsisäänkäynnin edessä olevat ruokkuistutukset sekä pieni nurmialue kuuluvat hoidettaviin kohtiin. Alueella ei ole pensas- tai perennaistutuksia.

Verkatehtaan alueen nurmikoiden kunto vaihtelee paljon. Valtaosa alueen nurmikoista vastaa tällä hetkellä kunnoltaan A2-hoitoluokkaa. Vastatakseen kunnoltaan toivottua A1-hoitoluokkaa tulisi nurmikoiden olla aukottomia, rikkaruohottomia ja sitomattomiin päällysteisiin rajattuja. Nurmialueiden puiden juuristoalueiden tulisi olla mulloksella. Alueen nurmikot ovat paikoin tallauksen vuoksi erittäin huonokuntoisia ja ne vaativat pikaisia kunnostustoimenpiteitä. Tallautuneiden nurmikkoalueiden kasvualustat tulee kunnostaa ja nurmikko kylvää uudelleen.

4.12 Yhteenveto kunnostettavista alueista

Seuraavassa taulukossa esitetään yhteenvetona ne alueet tai alueiden osat, jotka vaativat ensisijaisesti kunnostustoimenpiteitä. Taulukossa mainitsemattomat alueet ovat kunnoltaan sellaisia, joiden käytettävyys ja toimivuus voidaan säilyttää säännöllisellä hoidolla. Kunnostettavat kohdat sijaitsevat eri puolilla verkatehtaan piha-aluetta (kuva 15).

Taulukko 1. Kunnostustoimenpiteitä vaativat alueet.

Kunnostettava alue	Tarkennus
Alue 2: elokuvateatterin edusta	hopeapensasalue
Alue 3: Arx-talon edusta	seinän vierusta
Alue 4: elokuvateatterin sisäpiha	lamoherukka-alue
Alue 5: kiinteistöhuollon piha	edusta, Keinusaarentien vierusta
Alue 6: taidemuseon sisäpiha	perennapenkki
Alue 7: makasiinirakennuksen pääty ja takapiha	viiruhelpi-alue, hoitamaton kasvillisuus-alue
Alue 8: lastauslaiturin ylätasanne	viiruhelpi-alue
Alue 9: Isohuvilan vierusta	kaivonkansien ympäristö

Kuva 15. Kunnostustoimenpiteitä vaativien alueiden sijainnit Verkatehtaalla.

5 VIHERALUEIDEN KEHITTÄMISSUUNNITELMA

Verkatehtaan viheralueiden kehittämissuunnitelma koostuu edellä mainituille ongelma-alueille laaditusta kunnostussuunnitelmasta sekä viheralueiden A1-hoitoluokan mukaisesta hoitosuunnitelmasta.

5.1 Viheralueiden kunnostussuunnitelma

Kunnostussuunnitelman sisältö on pyritty muotoilemaan tiivistetysti taulukkomalliin. Koska kunnostustoimenpiteet ovat erikseen sovittava osapuolten kesken, on yhteisymmärryksen saavuttamiseksi tärkeää esittää vaadittavat toimenpiteet lyhyesti ja selkeästi. Kunnostussuunnitelmassa tarkennetaan kunnostettavalta alueelta poistettavaksi ehdotettu materiaali

ja sen tilalle mahdollisesti istutettava kasvilaji tai uudelleenasetettava materiaali. Kunnostussuunnitelman toteutuksella pyritään saamaan ongelma-alueiden yleisilme ja kunto vastaamaan A1-hoitoluokkaa.

Kunnostettavista alueista kaksi on sellaisia, jotka vaativat kokonaisuuden kuntoon saattamiseksi uudet kasvisuunnitelmat. Kyseiset alueet ovat elokuvateatterin sisäpiha ja taidemuseon perennapenkki. Elokuvateatterin sisäpihan kasvisuunnitelmassa kiinnitetään huomiota sisäpihan haastaviin kasvuolosuhteisiin. Paikka on osin varjoinen, mutta aurinko pääsee paistamaan rakennusten välistä suoraan osaan alueesta. Sisäpiha on suojaisa ja ohut kasvualusta saattaa pitkien poutajaksojen aikana kuivua. Sisäpihan kasvisuunnitelmaan on pyritty valitsemaan sellaisia kasvilajeja, jotka ovat kestäviä, helppohoitoisia, tilaan kooltaan sopivia sekä ilmeeltään näyttäviä.

Taidemuseon sisäpihan perennapenkin suunnittelun lähtökohtana on sitä ympäröivä kaunis kulttuurimiljö. Maisemaan sopii koko kesän kauniisti kukkiva perennaistutus, joka toteutetaan huolellisesti. Perennapenkin kasvisuunnitelma on mitoitettu olemassa olevan perennapenkkirajauksen mukaan ja siihen on valittu kasvilajeja, jotka sopivat kyseiseen kasvupaikkaan. Kasvilajeiksi on pyritty valitsemaan helppohoitoisia puolivarjossa viihtyviä kukkivia perennoja. Mukaan on pyritty valitsemaan myös hyviä mesikasveja.

5.2 Viheralueiden hoitosuunnitelma

Verkatehtaan viheralueiden hoitosuunnitelmassa läpikäydään alueen vaatimat hoitotoimenpiteet, joiden avulla alueen yleisilme vastaisi jatkossa A1-hoitoluokkaa. Hoitosuunnitelma koostuu kahdesta osasta: hoitotöiden kuvauksista ja laatuvaatimuksista sekä kohdekohtaisista hoitokorteista. Hoitosuunnitelmassa kerrotut hoitotöiden kuvaukset ja hoitotöiden laatuvaatimukset ovat lähtöisin Viheralueiden hoito VHT'14 -julkaisusta ja ne ovat muokattu LinnanInfran käyttöön soveltuviksi Verkatehtaan kohteessa.

Verkatehtaan viheralueiden hoitotöiden kuvauksissa ja laatuvaatimuksissa läpikäydään ne kasvillisuustyypit, joita Verkatehtaan alueella esiintyy kunnostussuunnitelman toteutuksen jälkeen. Näitä ovat nurmikko, kausikasvit, perennat, pensaat ja köynnökset.

Viheralueiden hoito VHT'14 -julkaisun kuvaamia A1-hoitoluokan nurmikon hoitotöitä on Verkatehtaan kohteeseen muokattu siten, että hoitotyöt eivät sisällä kastelua, kastelujärjestelmien huoltoa, talvikunnossapitoa, ilmastointia- ja kattamista eikä pystyleikkuuta. Nurmikon laatuvaatimuksia on kohteeseen sovellettu siten, että paikkaus voidaan suorittaa kylvämällä siirtonurmikon asennuksen sijasta. Nurmikoiden rikkakasvintorjunnassa huomioidaan Verkatehtaan nurmikoiden laajuus ja nykyinen kunto, jolloin vaatimus rikkakasvien esiintymättömyydestä nurmikoilla on laatuvaatimuksissa poistettu epärealistisena.

Kausikasvien kohdalla hoitotöiden kuvauksessa on muutoksena, että Verkatehtaalla kausikasveina voidaan käyttää kesä- ja syyskasveja kevät-, kesä- ja syyskasvien sijaan. Lisäksi istutukset voidaan pitää moitteettoman kunnan sijasta siistissä kunnossa. Kohdekohtaisissa laatuvaatimuksissa kastelun osalta on huomioitu altakastelujärjestelmien puuttuminen. Rikkakasvien kitkentä voidaan suorittaa joka toinen viikko viikoittaisten torjuntojen sijaan ja kasvualusta rajataan kerran kuukaudessa.

Perennojen laatuvaatimusten muutoksia A1-hoitoluokkaan nähden ovat, että istutuksissa voi myöhemmin kasvukaudella esiintyä taimen kokoisia aukkoja, kasvuston siistiminen suoritetaan joka toinen viikko, rikkakasvit torjutaan joka toinen viikko ja rikkakasvien torjunnassa voi perennojen massaistutuksissa tarvittaessa käyttää myös kemiallista torjuntaa.

Pensaiden laatuvaatimuksia räätälöitiin Verkatehtaalle sopiviksi siten, että paikkaustarpeet inventoidaan toukokuun puoliväliin mennessä ja paikkaukset tehdään toukokuun loppuun mennessä. Pensaiden rajauksissa riittää, että ne ovat aina siistissä kunnossa ja rajaukset tehdään kerran vuodessa. Maa-analyysi tehdään joka toisen vuoden sijaan joka kolmas vuosi. Laatuvaatimusta muotoon leikkauksesta ei kirjattu, sillä Verkatehtaalla ei esiinny muotoon leikkaamista tarvitsevia pensaita.

Köynnösten hoitoon sisältyy kevätkunnostus, lannoitus- ja kalkitus, rikkakasvintorjunta ja kasvuston siistiminen, rajausta, hoitoleikkaus ja kasvitautien- ja tuholaisten torjunta. Hoitotöistä puuttuu tukeminen, kastelu, maa-analyysin tekeminen ja talvisuojaus. Köynnöslajit ovat sellaisia, jotka eivät tarvitse tuentaa ja ovat kestäviä.

Kohdekohtaisten hoitotöiden kuvausten ja laatuvaatimusten lisäksi on käytännön hoitotöiden tueksi laadittu kohteeseen kasvilajikohtaisia hoito-ohjeita antavat hoitokortit. Hoitokorttiin on muun muassa kirjattu ylös ohjeet leikkaustavoista, niiden ajankohdat ja toistuvuus. Hoitokortit on laadittu viheralueella esiintyville monivuotisille kasvillisuustyypeille, joita ovat lehtipensaat, havupensaat, alppiruusut, köynnökset ja perennat. Hoitokorttien kasvilajeihin on sisällytetty myös ne kasvilajit, joita kunnostussuunnitelman toteutuksen jälkeen Verkatehtaan alueella esiintyy. Hoitokortit ovat A4 -kokoisia, jotta ne voidaan helposti laminoida säänkestäväksi.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyön tavoitteena oli laatia viheralueiden kehittämissuunnitelma Hämeenlinnan Verkatehtaalle. Verkatehtaan viheralueet sijaitsevat keskeisellä paikalla Hämeenlinnan keskustassa ja ne kuuluvat merkittävään kulttuuri-historialliseen rakennusmiljööhön. Lisäksi Verkatehtaan viheralueet ovat osa Hämeenlinnan kansallista kaupunkipuistoa ja toimivat sekä virkistysreittinä että kaupunkilaisten läpikulkureittinä.

Viheralueiden hoidosta on vastannut LinnanInfra hoitosopimuksen nojalla. Viheralueita on hoidettu säännöllisesti ja hoidon taso on ollut hyvä. Verkatehtaan viheralueille ei ole aiemmin laadittu viheralueiden hoitosuunni-

telmaa eikä alueelle ole määritelty hoitoluokkaa. Laaditussa kehityssuunnitelmassa oli lähtökohtana, että hoidon taso nostetaan vastaamaan A1-hoitoluokkaa viheralueiden keskeisyyden vuoksi. A1-hoitoluokan laatutason saavuttamiseksi viheralueiden hoitotoimenpiteitä tulee suorittaa aiempaa aktiivisemmin, rakentaa reunarajauksia, poistaa puiden ympäriltä nurmikat ja vaihtaa tilalle mullosalueet sekä kunnostaa kasvillisuusalueita. Tässä kehityssuunnitelmassa keskityttiin tilaajan pyynnöstä ongelmallisina pidettyjen alueiden kunnostamiseen ja käytännön hoitotoimenpiteiden ohjeistamiseen.

Kehittämissuunnitelman laadinta perustui viheralueiden inventointiin tarkastelemalla niitä ja inventoinnin yhteydessä tehdyn kuntokartoituksen tuloksiin. Viheralueiden inventoinnin ja kartoituksen perusteella alueet ja kautuivat normaaleilla hoitotoimenpiteillä ylläpidettäviin alueisiin ja erillisiä kunnostustoimenpiteitä vaativiin alueisiin.

Erityisiä kunnostustoimenpiteitä vaativia pienalueita Verkatehtaalla oli kymmenen ja niille laadittiin kunnostussuunnitelma. Kunnostussuunnitelman alueista kaksi oli sellaisia, jotka vaativat uudet kasvisuunnitelmat. Kahdeksan aluetta vaativat kasvillisuuden tai muun materiaalin uusimista. Kunnostussuunnitelma laadittiin näiden osalta taulukkomuotoon. Kunnostussuunnitelma on toimenpide-ehdotus, jonka asianmukainen toteuttaminen kohottaisi ongelma-alueiden yleisilmeen A1-hoitoluokkaan. Kunnostussuunnitelman toimenpiteet ovat erikseen sovittavia töitä.

Lopullinen viheralueiden hoitosuunnitelma pohjautuu Viheralueiden hoito VHT'14 -julkaisuun. Julkaisussa on määritelty yleiset A1-hoitoluokan vaatimat kasvillisuuden hoitotyöt ja hoitotöiden laatuvaatimukset. Kyseiset laatuvaatimukset muokattiin kohdekohtaisiksi hoitosuunnitelmaan. Kohdekohtaisten laatuvaatimusten lisäksi käytännön hoitotoimenpiteiden suorittamista varten alueen kasvillisuudelle laadittiin hoitokortit. Hoitokortteja tulee jatkossa päivittää ja muuttaa kasvillisuuden muuttuessa. Viheralueen muutokset ja alueen käyttötarpeen muuttuminen voivat vaatia myös alueen joidenkin osien uudelleensuunnittelua ja viherrakenteiden uusimista.

Kehittämissuunniteltavasta viheralueesta on osa suunniteltu ja toteutettu jo vuosikymmeniä sitten, 1960-luvulla. Verkatehtaan päärakennuksen lähiympäristö on puolestaan suunniteltu ja toteutettu vasta viime vuosina, 2000-luvulla. Kehittämissuunniteltavassa alueessa eri vuosikymmenien vaiheet ovat nähtävillä muun muassa rakennusmateriaaleissa ja kasvillisuuden iässä. Erityisesti Taidemuseon ympäristön pensaskasvillisuus on iän myötä korkeaksi kasvanutta ja vaatii harvennusta. Puustolle kannattaa tehdä erillinen kuntokartoitus alan ammattilaisen tekemänä, jotta tarvittavat puuston hoitotoimenpiteet selviävät.

LÄHTEET

Asemakaava v. 1922

<http://kirjasto.hameenlinna.fi/kirjasto/lydia/tiedot/144> Viitattu 13.5.2014

Hämeenlinnan Verkatehdas

http://www.hamewiki.fi/wiki/H%C3%A4meenlinnan_verkatehdas Viitattu 13.5.2014

Kansallinen kaupunkipuisto

<http://hameenlinna.fi/Palvelut/Puistot-ja-viheralueet/Etusivu/> Viitattu 12.5.2014

Nuotio, A. (toim.). 2007. Viheralueiden hoitoluokitus. Viherympäristöliiton julkaisu 36. Helsinki: Viherympäristöliitto ry.

Nuotio, A. (toim.). 2014. Viheralueiden hoito VHT '14. Viherympäristöliiton julkaisu 55. Helsinki: Viherympäristöliitto ry.

Räty, E. 2009. Viheralueiden puut ja pensaas. Helsinki: Taimistoviljelijät ry.

Tossavainen, A. (toim.). 2007. Viherammattilaisen perennakäsikirja. Viherympäristöliiton julkaisu 34. Helsinki: Viherympäristöliitto ry.

Verkatehtaan kartta

<http://www.hmlteatteri.fi/kartta> Viitattu 15.5.2014

Verkatehdas ja keskustan rannat

<http://hameenlinna.fi/Palvelut/Puistot-ja-viheralueet/Etusivu/Alueen-kuvaus/Verkatehdas-ja-keskustan-rannat/> Viitattu 12.5.2014

Verkatehtaan rakennushistoria

<http://www.hameenlinna.fi/Palvelut/Kulttuuri/Taidemuseo/Info/Historia/Rakennushistoria/> Viitattu 13.5.2014

Ympäristöministeriö

http://www.ym.fi/fi-FI/Luonto/Luonnon_monimuotoisuus/Luonnonsuojelualueet/Kansalliset_kaupunkipuistot Viitattu 2.11.2014

HAASTATTELUT

Vuorinen, V. 2014. Puistomestari. LinnanInfra. Haastattelut 2014.

HÄMEENLINNAN VERKATEHTAAN VIHERALUEIDEN KEHITTÄMISSUUNNITELMA

SISÄLLYS

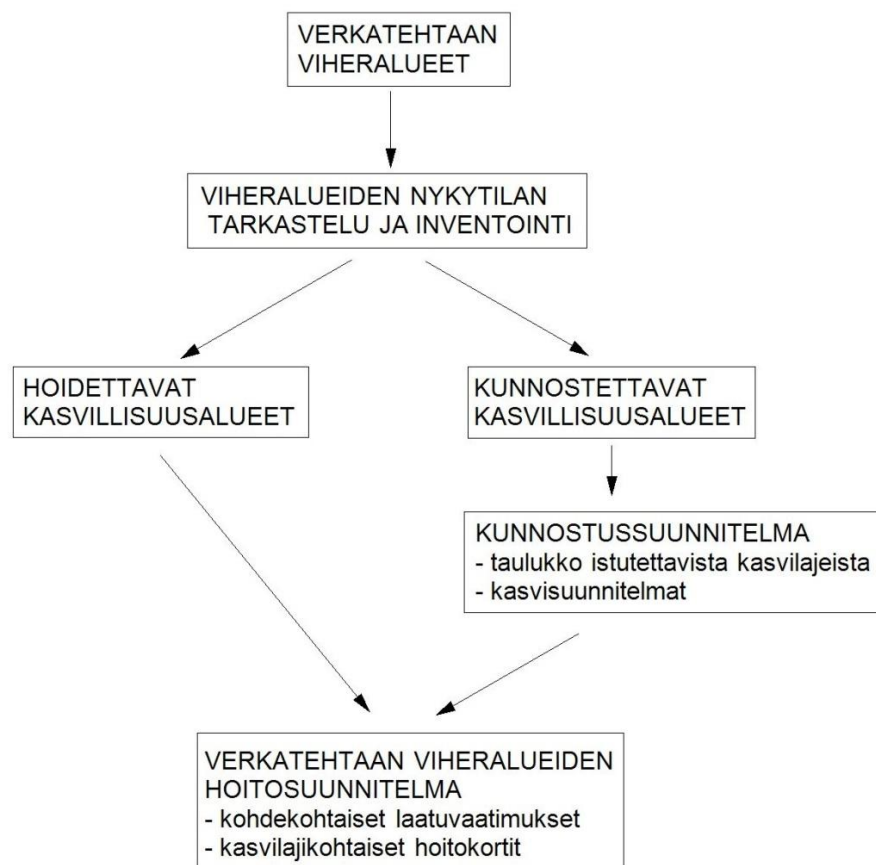
1	JOHDANTO.....	1
2	VERKATEHTAAN VIHERALUEET.....	2
2.1	Alue 1: lounaiskulman paikoitusalue	3
2.2	Alue 2: elokuvateatterin edusta	4
2.3	Alue 3: Arx-talon edusta	5
2.4	Alue 4: elokuvateatterin sisäpiha	6
2.5	Alue 5: kiinteistöhuollon piha	6
2.6	Alue 6: Viipurintien sivu ja taidemuseon piha.....	8
2.7	Alue 7: makasiinirakennuksen pääty ja takapiha	10
2.8	Alue 8: lastauslaiturin rinne ja ylätasanne.....	12
2.9	Alue 9: Isohuvilan vierusta	13
2.10	Alue 10: Pinellan huvila.....	14
2.11	Muita huomioita viheralueista.....	14
2.12	Yhteenveto verkatehtaan viheralueiden kasvillisuudesta.....	15
3	KUNNOSTETTAVAT ALUEET	16
4	VIHERALUEIDEN HOITOSUUNNITELMA	17
	LÄHTEET	18

1 JOHDANTO

Tämä kehittämissuunnitelma on tehty Hämeenlinnan Verkatehtaan viheralueille. Käsiteltävä viheralue on pinta-alaltaan noin 3,6 hehtaaria ja se sisältää muun muassa paikoitusalueita, ajoväylien reuna-alueita, nurmialueita ja monivuotisten kasvien istutusalueita.

Viheralueiden hoidosta on vastannut LinnanInfra hoitosopimuksen nojalla. Viheralueita on hoidettu säännöllisesti ja hoidon taso on ollut hyvä. Verkatehtaan viheralueille ei ole aiemmin laadittu viheralueiden hoitosuunnitelmaa eikä alueelle ole määritelty hoitoluokkaa. Tämän kehityssuunnitelman tavoitteena on, että hoidon taso nostetaan vastaamaan A1-hoitoluokkaa viheralueiden keskeisen sijainnin, alueen arvokkaan historian ja kansalliseen kaupunkipuistoon kuulumisen vuoksi.

Kehittämissuunnitelman laadintaa varten Verkatehtaan viheralueet inventoitiin ja niiden kuntoa kartoitettiin. Nykytilakartoituksen avulla saatiin kokonaiskuva viheralueiden kunnosta. Kartoituksessa alueet jakautuivat normaaleilla hoitotoimenpiteillä ylläpidettäviin alueisiin ja erillisiä kunnostustoimenpiteitä vaativiin alueisiin (kuva 1). Kunnostettaville pienalueille laadittiin kunnostussuunnitelma, jossa esitetyt toimenpiteet ovat erikseen sovittavia töitä. Viheralueiden hoitotoimenpiteet käydään läpi hoitosuunnitelmassa.

Kuva 1. Kehittämissuunnitelma koostuu kunnostussuunnitelmasta ja hoitosuunnitelmasta.

2 VERKATEHTAAN VIHERALUEET

Verkatehtaan kasvillisuusalueet jaettiin kartoituksessa pienempiin osa-alueisiin. Keskeisiä kasvillisuusalueita, jotka muodostavat oman selkeän kokonaisuuden on alueella kymmenen (kuva 2).

Kuva 2. Verkatehtaan kymmenen keskeistä kasvillisuusaluetta.

2.1 Alue 1: lounaiskulman paikoitusalue

Alue 1 sijaitsee Paasikiventien varrella sisäänajoliittymän vasemmalla puolella. Kasvillisuusalueet ovat paikoitusalueen ympärille sijoittuvia pensasryhmiä (kuvat 3 ja 4). Pensasryhmät ovat rajattu asfaltoidusta paikoitusalueesta graniittisilla reunakivillä ja ne nostavat kasvillisuuden siististi hieman pysäköintitasoa ylemmäksi. Pensasryhmä koostuu rinneangervoista *Spiraea densiflora*, koivuangervoista *Spiraea betulifolia*, loistojasmikkeista *Philadelphus lewisii* 'Tähtisilmä' ja teresanruusuista *Rosa* 'Therese Bugnet'. Pensaat ovat kunnoltaan normaaleja. Keväällä 2014 ennen pensaiden lehtien puhkeamista niissä oli havaittavissa toisistaan poikkeavia leikkaustapoja. Aiempana vuonna teresanruusut olivat niin sanotusti 'tap-pileikattu' ja niistä oli selvästi nähtävillä kuivuneita leikkauskohtia. Angervopensaita oli edellisellä kasvukaudella lyhennetty oksaleikkurilla, jolloin pensaiden luonnollinen kasvumuoto oli kärsinyt. Jatkossa pensaiden leikkauksessa tulee suosia pensaiden luonnollista kasvutapaa tukevia leikkauksia, esimerkiksi vanhempien oksien poistoa kokonaan. (Räty 2009, 43, 75.)

Kuva 3. Vasemmalla 10.4.2014 otettu kuva alueen 1 pensasryhmästä.

Kuva 4. Oikealla 6.6. 2014 otettu kuva alueesta 1. (kuvat Kalpala).

Kuva 5. Kuvassa vasemmalla näkyy teresanruusun epäsiistejä leikkausjälkiä.

Kuva 6. Kuvassa oikealla näkyy angervopensaiden ylipitkiksi kasvaneiden oksien lyhentäminen leikkurilla. (kuvat Kalpala)

2.2 Alue 2: elokuvateatterin edusta

Alue 2 sijaitsee Paasikiventien varressa ja on sisäänajoväylän oikealla puolella. Kasvillisuusalueet rajautuvat suureen pysäköintialueeseen ja kasvillisuusalueiden läpi on johdettu jalankulkua käytävillä. Kasvillisuus on pääosin matalaa ja keskikorkeaa pensastoa. Matalimpana kasvina alueella on rohtokataja *Juniperus sabina*. Rohtokatajat ovat osin heikossa kunnossa ja huonokuntoiset kasvit tulee uusia. Rohtokatajien vieressä olevalla alueella kasvaa lehtipuita, joiden kasvualusta on katettu maisemointikankaan päällä olevalla sorakatteella (kuvat 7 ja 8). Sora-alueen siistin yleisilmeen ylläpidossa tulee huomioida, etteivät maisemointikankaan reunat näy soran alta.

Elokuvateatterin edessä sijaitseva pensasryhmä koostuu hopeapensaista *Elaeagnus commutata* ja koivuangervoista *Spiraea betulifolia*. Hopeapensas on osoittautunut ongelmalliseksi kyseisessä paikassa, sillä sen oksisto kasvaa ylipitkäksi ja ulottuu jalankulkukäytävän puolelle (kuvat 9 ja 10). Tästä syystä oksia on jouduttu leikkaamaan eikä pensaalle ominainen kasvutapa toteudu. Lisäksi kasvualustan hoitotyöt ovat hopeapensaiden alta hankalia toteuttaa, sillä oksat ovat rotevia ja niiden seasta roskien ja rikkakasvien poisto on työlästä. Hopeapensaat tulee poistaa ja niiden tilalle istuttaa laji, joka peittää kasvualustaa tehokkaammin eikä kasva liian suureksi. (Räty 2009, 31, 152.)

Kuva 7. Vasemmalla yleiskuvaa alueesta 2.

Kuva 8. Oikealla elokuvateatterin edustalla oleva sora-alue. (kuvat Kalpala)

Kuva 9. Vasemmalla nähtävissä hopeapensaiden ulkomuoto ylipitkien oksien poiston jälkeen.

Kuva 10. Keväällä hopeapensaiden kasvualusta on selvästi näkyvillä, samoin epäsiisteudet. (kuvat Kalpala)

2.3 Alue 3: Arx-talon edusta

Alue 3 sijaitsee ns. Arx-talon edustalla, Keinusaarentien varrella. Alueen kasvillisuus koostuu pysäköintialueen reunoilla olevista pensasryhmistä sekä Keinusaarentien varren nurmialueesta (kuvat 11 ja 12). Pensaat ovat koivuangervoa *Spiraea betulifolia* ja ne ovat kunnoltaan terveitä. Arx-talon seinustalla on luiskassa pieni nurmialue, joka on heikossa kunnossa (kuva 13). Nurmialueen läpi, talon seinän vierttä seuraten on läpikulkua, jolloin nurmi tallautuu. Läpikulun estämiseksi vierustalla tulisi olla kasvi-istutus, joka estää oikaisun.

Kuva 11. Vasemmalla näkymä Keinusaarentien varren nurmialueesta.

Kuva 12. Alueen kasvillisuus koostuu koivuangervoryhmistä. (kuvat Kalpala)

Kuva 13. Arx-talon seinustan nurmialue on pahoin turmeltunut läpikulun vuoksi. (kuva Kalpala)

2.4 Alue 4: elokuvateatterin sisäpiha

Alue 4 on kooltaan pieni, rakennusten väliin jäävä sisäpiha. Sisäpihalla on varauoskäyntiä varten asennettu kierreportaat ja portaiden juurelle johtaa liuskekiveyspolku. Maa-alue on katettu soralla ja sinne on istutettu kasvilisuudeksi lamoherukkaa *Ribes glandulosum* (kuva 14). Lamoherukka on kunnoltaan normaali, mutta sen peittokyky ei alueella ole riittävä, jolloin rikkakasvillisuus on päässyt alueella itämään. Heikko peittävyys johtuu osin harvasta istutustiheydestä. Sisäpihalle laadittiin uusi kasvisuunnitelmaa, jossa huomioidaan myös rakennuksen sisältä, elokuvateatterin aulasta avautuva näkymä sisäpihalle (kuva 15).

Kuva 14. Vasemmalla sisäpiha pihalta katsottuna.

Kuva 15. Oikealla sisäpiha rakennuksen sisältä, elokuvateatterin aulasta katsottuna. (kuvat Kalpala)

2.5 Alue 5: kiinteistöhuollon piha

Alue 5 sijoittuu Verkatehtaan kiinteistöhuollon pihan ympäristöön. Alueella on ajoneuvoliikennettä sekä Arx-talon puolelta että suoraan Keinusaarentien liittymästä. Liikenne on täällä kuitenkin vähäisempää ja kuljijat ovat enimmäkseen henkilökuntaa. Kiinteistöhuollon sisäänkäynnin nurmialueet eivät vastaa nykyisessä kunnossaan A1-hoitoluokkaa. Nurmi on laikukasta ja rikkaruohottunutta (kuva 16). Rakennuksen sokkelin vierustat ovat sorapinnalla, mutta niitä ei ole rajattu nurmialueesta. Sokkelisoran seassa kasvaa röyhytatar *Aconogonon*, joka tulee poistaa. Köynnöksenä seinustalla kiipeilee imukärhivilliini *Parthenocissus quinquefolia*, joka on hyvässä kasvukunnossa. Mikäli köynnös kasvaa kiinni sadevesiränneihin ja voi aiheuttaa rakenteisiin vaurioita, tulee se poistaa. Alueelle on sijoitettu jätteiden syväkeräysastiat, jotka ovat näkyvällä paikalla sisään tulon vieressä (kuva 17). Jäteastioiden aikaansaamaa kolkkoa ilmettä voisi pehmentää istuttamalla niiden takana olevalle nurmialueelle korkeaksi kasvava pensas- ja pienpuustoryhmä. (Tossavainen 2007, 117.)

Kiinteistöhuollon piha-alueelta Keinusaarentien varteen siirryttäessä on viherkaistoja, jotka seuraavat rakennuksen (ns. Keltainen huvila) julkisivua. Viherkaistat ovat nurmialueita, jotka ovat rajattu katukäytävästä betonireunuksella (kuva 18). Keltaisen huvilan seinustalla kasvaa muutama huonokuntoinen pensasruusu, jotka tulee poistaa tai uusia kasvialustan kunnostuksen yhteydessä. Maan alla, viherkaistojen kohdalla kulkee ver-

katehtaan pääputkistolinja. LinnanIfraan kokemuksen mukaan alueen maanpintaa joudutaan säännöllisesti avaamaan putkistojen huoltotoimenpiteiden vuoksi. Lisäksi nurmialueiden läpi on jalankulkua. Näistä syistä johtuen nurmikko on kunnoltaan heikkoa ja alue vaatii erillisiä kunnostustoimenpiteitä (kuva 19). Suuret pensasryhmät estäisivät läpikulun, mutta alueella usein tapahtuvien kaivuutöiden vuoksi pensaiden istuttaminen ei ole järkevää. Läpikulun estämiseksi nurmialueiden rajaamiseksi soveltuu esimerkiksi matalat kivipollarit, joiden kettingit toimisivat aitana (kuva 20). Kaivuutöiden ajaksi kivipollarien kettingit voitaisiin siirtää syrjään. Huoltotoimenpiteiden suorittamisen jälkeen auki kaivettuihin kohtiin tulisi kylvää uusi nurmikko.

Kuva 16. Vasemmalla kuvassa näkyy kiinteistöhuollon pääsisäänkäynnin edustaa. Autopaikoitus on nurmialueen edessä.

Kuva 17. Jäteastiat ovat sisäänkäynnin edessä näkyvästi esillä. Takana kasvaa pihasyreenirivistö ja sen takana on pieni nurmialue. (kuvat Kalpala)

Kuva 18. Vasemmalla 6.6.2014 otettu kuva Keinusaarentien varren viherkaistasta.

Kuva 19. Oikealla 24.4.2014 otetussa kuvassa näkyy miten heikossa kunnossa viherkaistat ovat keväällä jatkuvan läpikulun vuoksi. (kuvat Kalpala)

Kuva 20. Ideakuva nurmikon rajaukseen soveltuvasta kivipollariaidasta. Keltaisen talon edustalle sopisi kooltaan pienemmät ja korkeudeltaan matalammat kivi-paazit sekä silmukoiltaan kevyempi kettinki. (kuva Kalpala)

2.6 Alue 6: Viipurintien sivu ja taidemuseon piha

Alue 6 sijaitsee Viipurintien varressa ulottuen jalkakäytävän reunasta Hämeenlinnan Taidemuseon pihapiiriin. Jalkakäytävän sivua reunustaa pensaikko, joka nousee luiskassa noin kolmen metrin korkeuteen, ylös museon pihatasanteelle (kuva 21). Luiskassa pääkasvillisuutena on lamovuohenkuusamaa *Diervilla x splendens*, säleikkövilliiniä *Parthenocissus inserta* sekä sinikuusamaa *Lonicera caerulea*. Luiskakasvillisuus peittää tavoitellusti kasvualustan ja luo luiskaan yhtenäisen vehreän ilmeen. Hoitotöiden kannalta luiska on helppohoitoisin rikkakasvillisuuden tukehtuessa pensaston katveessa. Taidemuseon portaiden vierustassa, pronssipatsaan ympäristössä on lisäksi rinneangervoa *Spiraea densiflora*, jasmiketta *Philadelphus*, juhannusruusua *Rosa Pimpinellifolia*-ryhmä 'Plena' sekä kausikasvipenkki (kuva 22). Kunnoltaan rinteen pensaas ovat terveitä. (Räty 2009, 31, 39.)

Kuva 21. Vasemmalla näkymä pääterveysaseman pihasta tien toisella puolella sijaitsevaa Verkatehdasta kohti.

Kuva 22. Oikealla kuva Taidemuseolle johtavasta portaikosta ja pronssipatsaasta. (kuvat Kalpala)

Portaiden nousun jälkeen saavutaan Taidemuseon suojaisalle sisäpihalle (kuva 23). Museorakennuksen julkisivua koristavat alppiruusut *Rhododendron*, joiden seassa kasvaa kotkansiipisaniaisia *Matteuccia struthiopteris* (kuva 24). Sisäpihan kivituhka-aluetta ei ole rajattu pensas- tai nurmialueista, jonka vuoksi yleisilme on huolittelematon eikä vastaa A1-hoitoluokitusta. Erityisesti alppiruusuryhmälle sopisi kasvualustan kattaminen kuorikatteella ja kasvualustan rajaaminen kivituhkapinnasta. Rajausmateriaaliksi sopisi graniittinen reunakivi, joka ulkonäöllisesti soveltuisi arvokkaan empirerakennuksen edustalle. (Tossavainen 2007, 110.)

Kuva 23. Oikealla: Taidemuseon suojaisa sisäpiha.

Kuva 24. Vasemmalla nähtävissä alppiruusujen loistokasta kukintaa. (kuvat Kalpala)

Taidemuseon sisäpihaa rajaavat sekä korkea pensasryhmä että rakennukset. Katseenvangitsijana nurmialueella on kookas taideveistos. Katveisuutta pihaan tuo pihan keskellä kasvava metsätammi *Quercus robur*. Viipurintien puoleisessa reunassa kasvava pensasryhmä on yhtenäinen ja se katkaisee näkymän vilkkaalle tielle (kuva 25). Pensasryhmä heikentää liikenteen ääniä ja tunnelma sisäpihalla on rauhallinen. Pensasryhmä on tilaan erinomaisesti soveltuva ja kunnoltaan pääosin terve. Hoitotoimenpiteenä korkeille pensaille ja puustolle riittäisi harvennus, tarvetta niiden uusimiseen ei ole. Pensasryhmän kasvillisuus koostuu muun muassa tuijista *Thuja*, alppiruusuista *Rhododendron*, jasmikkeista *Philadelphus*, heisistä *Viburnum*, syreeneistä *Syringa*, vaanteroista *Acer* ja tuomipihlajista *Amelanchier*.

Pensasryhmän ja nurmialueen väliin sijoittuva perennakaistale on sen sijaan heikossa kunnossa (kuva 26). Osa kasvustosta on kokonaan hävinnyt ja perennaistutus on aukkoinen. Perennaryhmä on kasvupaikaltaan pääosin puolivarjainen. Joihinkin yksittäisiin kohtiin aurinko pääsee päivän aikana paistamaan pitkään ja niissä paikoissa varjossa viihtyvät kasvilajit, kuten kuunliljat *Hosta* ja nauhukset *Ligularia*, ovat nuukahtaneet. Perennaistuksessa elinvoimaisena kasvaa pikkutalvio *Vinca minor*, joka on vallannut penkistä ison osan. Perenna-alue vaatii kokonaisuudessaan uuden suunnitelman ja sen toteutuksen. Toteutusvaiheessa perennaistutus tulee rakentaa riittävään kohopenkkiin, koska nykyisessä kasvialustassa on runsaasti pensaiden ja puiden juuristoa.

Kuva 25. Vasemmalla näkymä pensas- ja perennaryhmään, jonka takaa johtavat portaat alas Viipurintielle.

Kuva 26. Oikealla lähikuva perennapenkistä. (kuvat Kalpala)

Sisäpihan toisella reunalla sijaitsevan vanhan makasiinirakennuksen vierustalla on pysäköintialue. Kivituhkapinnan ja rakennuksen seinän välinen kaistale on viimeistelemätön ilmeeltään kasvialustan rajausten puuttuessa. Seinän vierustalla kasvaa juhannusruusuja *Rosa Pimpinellifolia*-ryhmä 'Plena', joiden kasvukunto on kohtalainen.

2.7 Alue 7: makasiinirakennuksen pääty ja takapiha

Alue 7 sijaitsee vanhan makasiinirakennuksen takana ja päädyssä. Erityisesti rakennuksen päädyn maastossa on paljon korkeuseroa, noin kolme metriä. Jyrkässä luiskassa kasvaa viiruhelpiä *Phalaris arundinacea* 'Picta', joka on kunnoltaan huonokuntoista (kuvat 27 ja 28). Kasvillisuus ei peitä kasvialustaa täysin ja luiskan yleisilme on epäsiisti. Kasvustossa on runsaasti rikkaruohoja, muun muassa vuohenputkea *Aegopodium podagraria*, joiden kitkeminen on erittäin työlästä. Luiskan kasvialusta tulee kunnostaa tai vaihtaa rikkaruohottomaan kasvialustaan ja kasvillisuus uudistaa uusilla viiruhelplin taimilla. Kunnostuksen yhteydessä perenna-alue tulee rajata sivulla alkavasta nurmialueesta siistin yleisilmeen aikaansaamiseksi. (Tossavainen 2007, 115.)

Kuva 27. Vasemmalla näkymä luiskan alapuolelta viiruhelppi-alueesta.

Kuva 28. Oikealla: portaat nousevat ylös kävelytielle. (kuvat Kalpala)

Makasiinirakennuksen takana, pitkän sivun myötäisesti on luiskassa nurmialue (kuvat 29 ja 30). Kohtaan sopii matalakasvuinen kasvillisuus, koska tällöin hirsirakennuksen kauniisti patinoitunut pinta ja luonnonkivisokkeli ovat näkyvillä. Rakennuksen kivijalan viereen on maahan asennettu betonilaattarivistöä, mutta se ei jatku koko rakennuksen seinustan pituudelta. Yhtenevän yleisilmeen saamiseksi betonilaattoja tulee asentaa myös puuttuvalle osuudelle.

Kuva 29. Vasemmalla: viiruhelppi-kasvillisuuden ja nurmikon rajausta on epäsiisti.

Kuva 30. Oikealla: rakennuksen vierustalle on osan matkaa asennettu betonilaattoja. (kuvat Kalpala)

Makasiinirakennuksen nurkalta nousee pölliportaatti taidemuseon sisäpihalle (kuva 31). Portaatin vierustalla nurmialuetta on vallannut korkeaksi kasvanut hoitamaton kasvillisuusalue. Julkisivua peittävät ränsistyneet pensaat ja nurmen vallanneet rikkaruohot tulee seinustalta poistaa juuriin, kylvää tilalle uusi nurmi ja siistiä alue (kuva 32). Lisäksi nurkassa kasvaa muutamia lenkorunkoisia puita, jotka ovat todennäköisesti siemenistä itäneitä. Puut tulee nurkalta poistaa, jotta rakennus saadaan kasvillisuuden takaa kokonaan esiin.

Kuva 31. Vasemmalla: rakennuksen vierustan viheralue levenee kävelytieta alaspäin kuljettaessa. Rakennuksen julkisivua peittää hoitamaton kasvillisuusalue.

Kuva 32. Oikealla: Kauniin luonnonkivisokkelin edusta tulee siistiä rikkaruohoista. (kuvat Kalpala)

2.8 Alue 8: lastauslaiturin rinne ja ylätasanne

Alue 8 on Verkatehtaan pääsisäänkäynnin jälkeen sijoittuvan lastauslaiturialueen viereisessä rinteessä ja sen yläpuolisessa tasanteessa. Lastauslaiturialueen katon päällä sijaitsee sorakenttä. Sorakentän vieressä sijaitsee toinen kasvillisuusalue viiruhelpiä *Phalaris arundinacea* 'Picta' ja se on kyseisessä kohdassa huonokuntoinen (kuva 33). Talvisin kasvuston päälle kasataan auraslunmia ja kasvillisuusalue kärsii kaluston ja lumen painosta. Lisäksi auraslumen mukana alueelle kulkeutuu hiekoitushiekkaa, joka heikentää kasvuoloja ja on vaikeaa poistaa. Kasvillisuus ja kasvualusta on syytä uusia.

Rinteen kasvillisuus koostuu rohtokatajasta *Juniperus sabina*, lamoherukasta *Ribes glandulosum* ja kurjenpolvesta *Geranium*. Rinteen kasvusto on kunnoltaan tervettä (kuva 34). Lamoherukan kasvutahti on kiivaampi rohtokatajaan verrattuna ja lamoherukka valtaa jonkin verran kasvualaa katajalta. Lamoherukan liiallista rönsyilyä tulee hillitä poistamalla niistä pitkiksi venyneitä oksia.

Kuva 33. Vasemmalla näkymä hirsirakennuksen vierustalta kohti lastauslaiturialueen ylätasannetta, jossa kasvaa viiruhelpiä.

Kuva 34. Oikealla: lastauslaiturin vierustan rinnettä verhoaa rohtokataja ja lamoherukka. (kuvat Kalpala).

2.9 Alue 9: Isohuvilan vierusta

Alue 9 on pieni, ravintola Isohuvilan vierustalla oleva pensasalue (kuva 35). Pensaslajeina ovat koivuangervo *Spiraea betulifolia*, hopeapensas *Elaeagnus commutata* ja purppuraheisiangervo *Physocarpus opulifolius* 'Diabolo'. Kasvualusta on katettu soralla ja alueen sisällä sijaitsee kaivojen tarkastuskansia (kuva 36). Alueella tehdään tästä syystä jonkin verran huoltotöitä ja huoltotöiden vuoksi kansille pääsyn tulee olla helppoa. Ongelmana on ollut, että pensaat kasvavat seinän vierellä liian tuuheiksi ja ulottuvat seinään, jolloin kaivonkannet peittyvät kasvuston alle. Pensaita alasleikataan huoltotöiden mahdollistamiseksi. Toivottavaa on, että nykyisten pensaiden tilalle istutetaan pensaita, joiden luontainen kasvutapa on paikkaan soveliaampi. Lisäksi uusi pensasrivistö tulee istuttaa reilusti kauemmas seinästä, kaivon kansien taakse, jottei pensaiden oksat ulotu rakennuksen seinään asti.

Kuva 35. Vasemmalla yleiskuva ravintola Isohuvilan edustalta.

Kuva 36. Oikealla: seinän vieressä kasvavia pensaita on jouduttu voimakkaasti leikkaamaan kaivon kansille pääsyn vuoksi. (kuvat Kalpala)

2.10 Alue 10: Pinellan huvila

Alue 10 käsittää niin sanottua Pinellan huvilaa reunustavat seinusta-alueet. Huvilan ympäristössä kasvaa suurina kasvustoina syreenipensaita *Syringa* sekä orapihlajaa *Crataegus*. Pensaat ovat terveitä, mutta selkeästi vanhoja ja ylikasvaneita paikkaan nähden. Kaunis rakennus jää korkeiden pensaiden taakse piiloon. Pensaat tulee uudistaa poistamalla reilusti vanhimpia oksia. Pensaiden alasleikkaus ei myöskään ole poissuljettu vaihtoehto.

2.11 Muita huomioita viheralueista

Hämeenlinnan kaupunginteatteri sijaitsee vilkkaasti liikennöidyn Keinusaarentien ja Viipurintien risteysalueen kulmauksessa. Teatterin edustaa ehostettiin muutamia vuosia sitten ja teatterin edusta on yleisilmeeltään erittäin siisti (kuvat 37 ja 38). Pinnoitteet ovat pääosin seulanpääkiveystä ja asfalttia. LinnanInfran hoitovastuulla olevia viheralueita on teatterin kulmalla vähän. Ainoastaan teatterin pääsisäänkäynnin edessä olevat ruukkuistutukset sekä pieni nurmialue kuuluvat hoidettaviin kohtiin. Alueella ei ole pensas- tai perennaistutuksia.

Kuva 37. Vasemmalla teatterin pääsisäänkäynti sekä niin sanottu Marin Grilli.

Kuva 38. Oikean puoleisessa kuvassa näkymä Keinusaarentieltä Hämeenlinnan Kaupunginteatterin sisäänajoliittymää kohti. (kuvat Kalpala).

Verkatehtaan alueen nurmikoiden kunto vaihtelee paljon. Valtaosa alueen nurmikoista vastaa tällä hetkellä kunnoltaan A2-hoitoluokkaa. Vastataksaan kunnoltaan toivottua A1-hoitoluokkaa tulisi nurmikoiden olla aukottomia, rikkaruohottomia ja sitomattomiin päällysteisiin rajattuja. Nurmialueiden puiden juuristoalueiden tulisi olla mulloksella. Alueen nurmikot ovat paikoin tallauksen vuoksi erittäin huonokuntoisia ja ne vaativat pikaisia kunnostustoimenpiteitä. Tallautuneiden nurmikkoalueiden kasvualustat tulee kunnostaa ja nurmikko kylvää uudelleen.

2.12 Yhteenvedo verkatehtaan viheralueiden kasvillisuudesta

Taulukko 1. Verkatehtaan viheralueiden kasvillisuuden inventointitaulukko.

KUNNOSTETTAVA		
ALUE 1	<i>Philadelphus lewisii</i> 'Tähtisilmä' loistojasmike	
	<i>Rosa</i> 'Theresa Bugnet' teresanruusu	
	<i>Spiraea betulifolia</i> koivuangervo	
	<i>Spiraea densiflora</i> rinneangervo	
ALUE 2	<i>Juniperus sabina</i> rohtokataja	X
	<i>Spiraea betulifolia</i> koivuangervo	
	<i>Elaeagnus commutata</i> hopeapensas	X
ALUE 3	<i>Spiraea betulifolia</i> koivuangervo	
	<i>Parthenocissus quinquefolia</i> imukärhivilliini	
	<i>Rosa</i> pensasruusu	X
ALUE 4	<i>Ribes glandulosum</i> lamoherukka	X
ALUE 5	<i>Aconogonon</i> röyhytatar	X
	<i>Parthenocissus quinquefolia</i> imukärhivilliini	
	<i>Rosa</i> pensasruusu	X
	<i>Syringa vulgaris</i> pihasyreeni	
ALUE 6	PENSAAT	
	<i>Acer tataricum</i> tataarivaahtera	
	<i>Aronia Prunifolia</i> -ryhmä marja-aronia	X
	<i>Cornus alba</i> pensaskanukka	
	<i>Diervilla x splendens</i> lamovuohenkuusama	
	<i>Lonicera caerulea</i> sinikuusama	
	<i>Lonicera tatarica</i> rusokuusama	
	<i>Philadelphus lewisii</i> 'Tähtisilmä' loistojasmike	
	<i>Rhododendron</i> Tigerstedtii -ryhmä marjatanalppiruusu	
	<i>Rosa</i> Pimpinellifolia-ryhmä 'Plena' juhannusruusu	
	<i>Spiraea betulifolia</i> koivuangervo	
	<i>Syringa vulgaris</i> pihasyreeni	
	<i>Viburnum lantana</i> villaheisi	
	<i>Viburnum opulus</i> koiranheisi	
	PERENNAT	
	<i>Hosta</i> kuunililja	X
	<i>Iris</i> kurjenmiekka	X
	<i>Ligularia przewalskii</i> valtikkanauhus	X
	<i>Matteuccia struthiopteris</i> kotkansiipisaniainen	
	<i>Rosa</i> ryhmäruusu	X
	<i>Telekia speciosa</i> auringontähti	X
	<i>Vinca minor</i> pikkutalvio	X
ALUE 7	<i>Phalaris arundinacea</i> 'Picta' viiruhelppi	X
	<i>Syringa vulgaris</i> pihasyreeni	
ALUE 8	<i>Phalaris arundinacea</i> 'Picta' viiruhelppi	X
	<i>Geranium</i> kurjenpolvi	
	<i>Juniperus sabina</i> rohtokataja	
	<i>Ribes glandulosum</i> lamoherukka	
ALUE 9	<i>Elaeagnus commutata</i> hopeapensas	X
	<i>Physocarpus opulifolius</i> 'Diabolo' purp.heisiangervo	X
	<i>Spiraea betulifolia</i> koivuangervo	
ALUE 10	<i>Crataegus</i> orapihlaja	
	<i>Syringa vulgaris</i> pihasyreeni	

(Alanko & Rätty 2004)

3 KUNNOSTETTAVAT ALUEET

Seuraavassa taulukossa esitetään yhteenvetona ne alueiden kohdat, jotka vaativat ensisijaisesti kunnostustoimenpiteitä. Taulukossa mainitsemattomat alueet ovat kunnoltaan sellaisia, joiden käytettävyys ja toimivuus voidaan säilyttää säännöllisellä hoidolla.

Taulukko 2. Kunnostustoimenpiteitä vaativat ongelmakohdat.

Alue	Tarkennus
Alue 2: elokuvateatterin edusta	hopeapensasalue
Alue 3: Arx-talon edusta	seinän vierusta
Alue 4: elokuvateatterin sisäpiha	lamoherukka-alue
Alue 5: kiinteistöhuollon piha	edusta, Keinusaarentien vierusta
Alue 6: taidemuseon sisäpiha	perennapenkki
Alue 7: makasiinirakennuksen pääty ja takapiha	viiruhelppi-alue, hoitamaton kasvillisuus-alue
Alue 8: lastauslaiturin ylätasanne	viiruhelppi-alue
Alue 9: Isohuvilan vierusta	kaivonkansien ympäristö

Kuva 39. Kunnostustoimenpiteitä vaativien kohtien sijainnit Verkatehtaalla.

Erityisiä kunnostustoimenpiteitä vaativille kohdille on tehty kunnostussuunnitelma (liite 2). Kunnostussuunnitelma on taulukkomuotoinen, jossa läpikäydään alueittain uusimista ja kunnostusta tarvitsevat kasvillisuudet. Ongelma-alueista kaksi oli sellaisia, jotka vaativat tarkemmat kasvisuunnitelmat (liitteet 3 ja 4). Nämä alueet ovat elokuvateatterin sisäpiha ja taidemuseon perennapenkki.

4 VIHERALUEIDEN HOITOSUUNNITELMA

Verkatehtaan viheralueiden hoitosuunnitelmassa selostetaan viheralueiden vaatimat hoitotyöt. Hoitotoimenpiteet käydään läpi kasvillisuustyypeittäin.

Hoito-ohjeita on viisi ja niiden kasvillisuustyyppit ovat:

- nurmikko (liite 5)
- kausikasvit (liite 6)
- perennat (liite 7)
- pensaat (liite 8)
- köynnökset (liite 9)

Kasvillisuustyyppin hoitoon sisältyvät hoitotehtävät kerrotaan kasvukauden aikana tapahtuvassa tyypillisessä järjestyksessä. Hoitotoimenpiteiden kuvauksen jälkeen kerrotaan taulukkomuodossa hoitotöiden suorittamisen laatuvaatimukset. Hoitotöiden kuvaukset ja laatuvaatimukset ovat laadittu Viheralueiden Hoito VHT'14 -julkaisun mukaisesti ja Verkatehtaan kohteeseen räätälöidysti.

Hoitotöiden kuvausten ja laatuvaatimusten lisäksi hoitotöiden tueksi on laadittu kasvilajikohtaisia hoitokortteja. Hoitokortteja on kolme:

- lehtipensaat (liite 10)
- havupensaat, alppiruusut ja köynnökset (liite 11)
- perennat (liite 12)

Hoito-ohjeet ja hoitokortit on laadittu erillisiksi liitteiksi, jotta niitä voidaan käsitellä erikseen työaikataulujen mukaan ja työntekijöille erillisesti jaettuina. Hoito-ohjeet ja hoitokortit laminoidaan säänkestäviksi, jotta niiden käsiteltävyys työkohteessa säilyy hyvänä. Erillisiin liitteisiin on jatkossa mahdollista tehdä tarvittaessa päivityksiä.

LÄHTEET

Alanko, P. & Lagerström, M. 2006. Havupuut ja -pensaat puutarhassa. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Alanko, P. & Rätty, E. (toim.). 2004. Viljelykasvien nimistö. Puutarhaliiton julkaisu nro 328. Helsinki: Puutarhaliitto ry.

Juhanoja, S. 2014. Viheralueiden perennat. Hoitokortisto. Puutarhaliiton julkaisu nro 368. Helsinki: Puutarhaliitto ry.

Rätty, E. & Anttiroiko, I. 2009. Rakkaudesta perennoihin. Helsinki: WSOY.

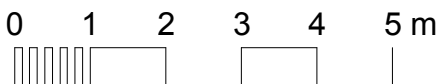
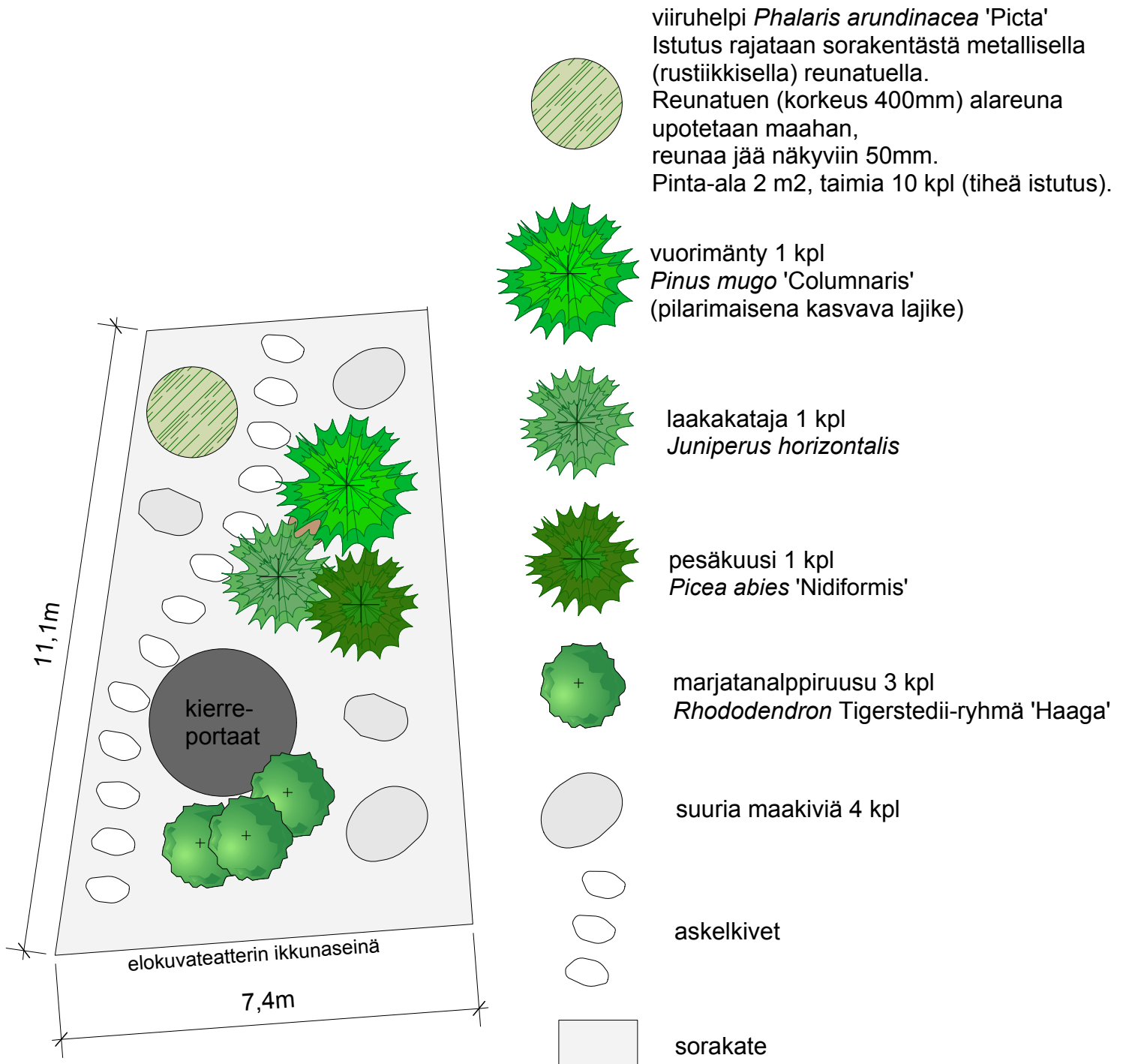
Rätty, E. 2009. Viheralueiden puut ja pensaat. Helsinki: Taimistoviljelijät ry.

Tossavainen, A. (toim.). 2007. Viherammattilaisen perennakäsikirja. Viherympäristöliiton julkaisu 34. Helsinki: Viherympäristöliitto ry.

HÄMEENLINNAN VERKATEHTAAN VIHERALUEIDEN KUNNOSTUSSUUNNITELMA

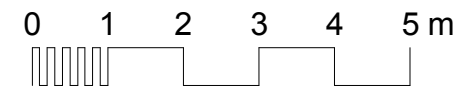
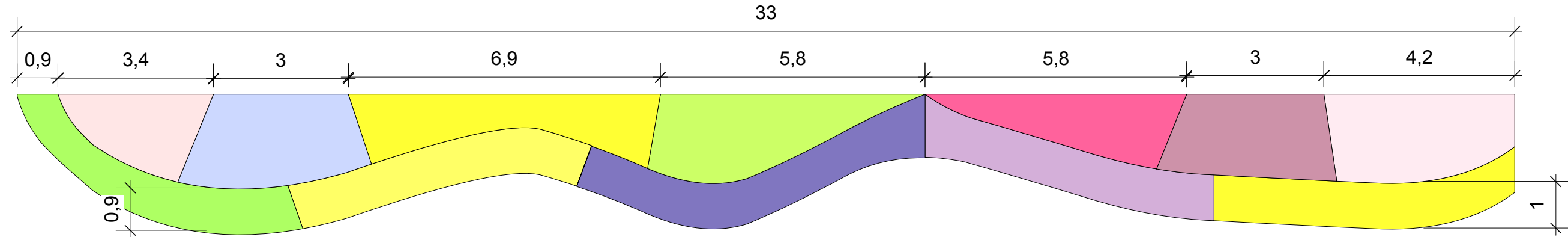
ALUE JA KUNNOSTUSTOIMENPITEET
ALUE 2 elokuvateatterin edusta <ul style="list-style-type: none"> • huonokuntoiset rohtokatajat <i>Juniperus sabina</i> uusitaan. • hopeapensaat <i>Elaeagnus commutata</i> poistetaan ja tilalle istutetaan koivuangervoa <i>Spiraea betulifolia</i>.
ALUE 3 Arx-talon edusta <ul style="list-style-type: none"> • yksittäinen pensasruusu poistetaan talon seinustalta. • tallautuneen nurmikon kasvualusta kunnostetaan ja tilalle istutetaan maanpeitekasviksi lamoherukkaa <i>Ribes glandulosum</i>.
ALUE 4 elokuvateatterin sisäpiha <ul style="list-style-type: none"> • lamoherukat <i>Ribes glandulosum</i> poistetaan. Uusi toteutus sisäpihan kasvisuunnitelman mukaisesti.
ALUE 5 kiinteistöhuollon piha <ul style="list-style-type: none"> • röyhytatar <i>Aconogonon</i> poistetaan rakennuksen sokkelin vierestä. • huonokuntoinen pensasruusuryhmä Keltaisen talon edustalla uusitaan, kasvualusta katetaan ja rajataan nurmialueen kunnostuksen yhteydessä. • nurmi uusitaan ja alue rajataan kivipaasein.
ALUE 6 taidemuseon piha <ul style="list-style-type: none"> • vanha perennakasvillisuus poistetaan. Uusi toteutus taidemuseon perennasuunnitelman mukaisesti. • pensasryhmät harvennusleikataan
ALUE 7 makasiinirakennuksen pääty ja takapiha <ul style="list-style-type: none"> • viiruhelpi <i>Phalaris arundinacea</i> 'Picta' -kasvusto uusitaan ja kasvualusta kunnostetaan. • hoitamaton kasvillisuusalue kunnostetaan poistamalla rikkaruohot juurineen ja kylvämällä kunnostettuun kasvualustaan uusi nurmi. • lenkorunkoiset puut poistetaan ja kannot jyrsitään 10 cm maanpinnan alapuolelle.
ALUE 8 lastauslaiturin rinne ja ylätasanne <ul style="list-style-type: none"> • viiruhelpi <i>Phalaris arundinacea</i> 'Picta' -kasvusto uusitaan ja kasvualusta kunnostetaan.
ALUE 9 Isohuvilan vierusta <ul style="list-style-type: none"> • hopeapensaat <i>Elaeagnus commutata</i> poistetaan. • purppuraheisiangervot <i>Physocarpus opulifolius</i> 'Diabolo' poistetaan. • näiden tilalle istutetaan pensashanhikkia <i>Dasiphora fruticosa</i> 'Tervola'. Uudet pensaat istutetaan riittävän kauas rakennuksen seinästä, jotta kaivonkansille on vapaa kulku.

ELOKUVATEATTERIN SISÄPIIHAN KASVISUUNNITELMA

Pinta-ala n. 67 m²

MK 1:100

Alanko & Lagerström 2006, 97, 117.
Räty & Anttiroiko 2009, 72.
Räty 2009, 48, 163.

Pinta-ala n. 80 m²

MK 1:100

jättipoimulehti *Alchemilla mollis*
6,1 m², taimia 37 kpl (istutustiheys 6 kpl / m²)

kultatyräkki *Euphorbia polychroma*
6,4 m², taimia 52 kpl (istutustiheys 6 kpl / m²)

hopeakuunilija *Hosta Fortunei*-Ryhmä 'Hyacinthina'
7,2 m², taimia 29 kpl (istutustiheys 4 kpl / m²)

siperiankurjenmiekka *Iris sibirica* 'Alba'
4,3 m², taimia 43 kpl (istutustiheys 10 kpl / m²)

tarhapäivänliija *Hemerocallis* Hybrida-ryhmä 'Stella de Oro'
7,2 m², taimia 58 kpl (istutustiheys 8 kpl / m²)

loistosalvia *Salvia x superba* 'Blauhugel'
7,8 m², taimia 78 kpl (istutustiheys 10 kpl / m²)

palmusara *Carex muskingumensis*
7,5 m², taimia 60 kpl (istutustiheys 8 kpl / m²)

tarhakurjenpolvi *Geranium x magnificum*
6,7 m², taimia 54 kpl (istutustiheys 8 kpl / m²)

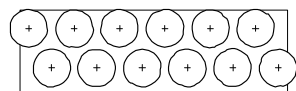
pohjanrantakukka *Lythrum salicaria* 'Rosy Gem'
5,4 m², taimia 43 kpl (istutustiheys 8 kpl / m²)

pikkuasteri *Aster sedifolius*
6,4 m², taimia 38 kpl (istutustiheys 6 kpl / m²)

jaloaurionkukka *Helianthus* 'Lemon Queen'
7,3 m², taimia 29 kpl (istutustiheys 4 kpl / m²)

syyskaunosilmä *Coreopsis verticillata*
6,5 m², taimia 65 kpl (istutustiheys 10 kpl / m²)

Kasvualusta muotoillaan kohopenkiksi ja taimet istutetaan lomittainistutuksena.

HOITO-OHJEET: NURMIKKO

Nurmikoiden hoitoon sisältyy kevätkunnostus, paikkaus, lannoitus- ja kalkitus, leikkuu, rajausta, syyskunnostus ja rikkakasvintorjunta. Nurmikon tulee olla terveen vihreä, elinvoimainen, tiheä, aukoton, täsmällisesti leikattu, rajattu ja siisti. Nurmikon hoitoon liittyvät toimenpiteet tehdään säännöllisesti ennen kuin näkyviä vaurioita esiintyy.

Nurmikon hoitotöiden laatuvaatimukset

Toimenpiteet	Laatuvaatimukset
Kevätkunnostus	<ul style="list-style-type: none"> Hiekoitushiekka, eloperäinen jäte ja muut nurmikolle kuulumattomat ainekset poistetaan. Kevätkunnostus tehdään viimeistään toukokuun puoliväliin mennessä ennen ensimmäistä nurmikon leikkausta
Paikkaustarpeen inventointi ja paikkaus	<ul style="list-style-type: none"> Kasvualusta on Viherympäristöliiton suositusten mukaista ja se on asianmukaisesti tiivistetty. Kasvualusta ja siemenseos ovat paikkaan sopivia. Paikatun nurmikon yleisilme vastaa ympäröivän nurmikon yleisilmettä. Kylvös on tasainen ja määrältään riittävä. Kasvuunlähdestä huolehditaan ja yleisilme on siisti. Talven aikana syntyneet vauriot inventoidaan ja korjataan toukokuun loppuun mennessä. Kauden aikana syntyneet vauriot korjataan, kun vauriot on havaittu
Lannoitus ja kalkitus	<ul style="list-style-type: none"> Lannoitus tehdään maa-analyysiin ja Viherympäristöliiton suosituksiin perustuen Lannoite ja kalkki levitetään tasaisesti Nurmikko on tasavärinen
Leikkaus	<ul style="list-style-type: none"> Roskat ja vaaraa aiheuttava materiaali poistetaan ennen leikkausta Nurmikolla kasvavaa muuta kasvillisuutta, kasvualusta- tai muita rakenteita ei vaurioiteta. Nurmikon pituus on 4 - 7 cm. Leikkaus tehdään kuivalla säällä, mikäli se on mahdollista. Leikkausjätettä ei esiinny. Leikkausjälki on huolellista ja tasaista. Esteiden ympärykset ja rakenteiden reunat eivät poikkea nurmikon yleisilmeestä.
Rikkakasvintorjunta	<ul style="list-style-type: none"> Rikkakasvintorjunnasta ei jää kasvijätettä. Kemiallisesta rikkakasvintorjunnasta sovitaan erikseen ja torjunta-aineet sekä kohteet dokumentoidaan. Kemiallisesta torjunnasta tiedotetaan asianmukaisesti.
Rajausta	<ul style="list-style-type: none"> Irrotettua kasvijätettä ei esiinny ja reunat ovat siistit. Käytävän ja istutusalueen pinta siistitään. Rajaukset ovat aina siistejä.
Syyskunnostus	<ul style="list-style-type: none"> Lumen tuloon saakka nurmikko on tasaisen vihreä eikä siinä ole kasvijätteitä.
Maa-analyysi	<ul style="list-style-type: none"> Maa-analyysi tehdään joka kolmas vuosi.

HOITO-OHJEET: KAUSIKASVIT

Kausikasveilla tarkoitetaan yksivuotisia kasvukaudeksi istutettavia kukkakasveja. Kausikasvit ovat koristeaiheita, joiden elinvoimaisuutta ja runsasta kukintaa pidetään hoitotoimilla yllä. Verkatehtaan kausikasvien hoitoon sisältyy kevätkunnostus, istutus ja paikkausistutukset, kastelu, kasvuston siistiminen, rikkakasvien torjunta, rajausta, tukeminen, lannoitus ja kalkitus, kasvitautien ja tuholaisten torjunta sekä syyskunnostus.

Verkatehtaalla kausikasveina käytetään kesä- ja syyskasveja. Ryhmäkasvi-istutukset pidetään hyvässä kasvukunnossa ja kasvit lajeilleen tyypillisiä. Istutukset ovat yleisilmeeltään siistissä kunnossa. Kasvukauden aikana kasvitautien vaivaamat, kuolleet ja vaurioituneet kasvit poistetaan ja korvataan uusilla kasveilla.

Kausikasvien hoitotöiden laatuvaatimukset

Toimenpiteet	Laatuvaatimukset
Kevätkunnostus	<ul style="list-style-type: none"> Kausikasvipenkkien kasvualusta vaihdetaan juuristosyvyydeltä, perusmaa lannoitetaan ja roskat poistetaan. Kausikasvipenkkien koko kasvualusta vaihdetaan kolmen vuoden välein Viherympäristöliiton suositusten mukaisella kasvualustalla. Istutusastiat ovat ehjiä ja siistejä. Pienempien istutusaltaiden ja -ruukkujen kasvualusta vaihdetaan vuosittain.
Istutus ja paikkausistutus	<ul style="list-style-type: none"> Istutus tai kylvö suoritetaan hallanvaaran mentyä. Istutus on tasainen ja aukoton. Kasvit istutetaan oikeaan syvyyteen, kastellaan sekä kasvualusta muotoillaan siistiksi.
Kastelu	<ul style="list-style-type: none"> Kasvit näyttävät aina elinvoimaisilta ja kukintojen tai kasvialustan ulkonäkö on kasville tyypillinen. Kastelun jälkeen kasvuston ulkopuoliset alueet ovat siistejä.
Kasvuston siistiminen ja rikkakasvien torjunta	<ul style="list-style-type: none"> Rikkakasvitorjunnasta ei jää havaittavaa kasvijätettä. Kuolleet kasvit ja siistiä yleisilmettä häiritsevät kuolleet kasviosat poistetaan rikkakasvitorjunnan yhteydessä. Kasvusto siistitään ja rikkakasvit kitketään joka toinen viikko. Kemiallista torjuntaa ei käytetä.
Rajaus	<ul style="list-style-type: none"> Rajausjäte kerätään pois. Rajaukset ovat aina moitteettomassa kunnossa. Kasvualusta rajataan kerran kuukaudessa.
Tukeminen	<ul style="list-style-type: none"> Mahdolliset tuennat ovat aina moitteettomassa kunnossa.
Lannoitus	<ul style="list-style-type: none"> Runsas kukinta taataan lannoituksella koko kasvukauden ajan.
Kasvitautien ja -tuholaisten torjunta	<ul style="list-style-type: none"> Havaittavia kasvitautien ja -tuholaisten vaurioitumista ei esiinny.
Syyskunnostus	<ul style="list-style-type: none"> Kasvit, niiden osat sekä roskat ja mahdolliset tukirakennelmat poistetaan kerralla ja penkki muotoillaan siistiksi.

HOITO-OHJEET: PERENNAT

Perennat ovat monivuotisia ruohovartisia kasveja. Perennoja hoidetaan siten, että ne ovat lajille ja lajikkeelle tyypillisiä, elinvoimaisia ja hyvässä kasvukunnossa. Verkatehtaan alueella perennojen hoitoon sisältyy kevätkunnostus, paikkausistutukset, lannoitus ja kalkitus, rikkakasvien torjunta, kasvuston siistiminen ja kasvualustan kuohkeutus, rajausta, kastelu, kasvitautien ja tuholaisten torjunta, syyskunnostus ja jakaminen. Erikseen sovittavia töitä ovat talvi/kevätsuojaus ja humuslisäys.

Perennojen hoitotöiden laatuvaatimukset

Toimenpiteet	Laatuvaatimukset
Kevätkunnostus	<ul style="list-style-type: none"> Hiekoitushiekka, kuolleet kasvit ja niiden osat poistetaan ennen silmujen puhkeamista. Roudan ylösnostamien taimien ympäriltä multa tiivistetään sekä kasvualusta siistitään ja muotoillaan. Paikkausistutukset tehdään kevätkunnostuksen yhteydessä.
Paikkaus	<ul style="list-style-type: none"> Istutuksissa voi myöhemmin kasvukaudella esiintyä taimen kokoisia aukkoja.
Lannoitus ja kalkitus	<ul style="list-style-type: none"> Lannoitus ja kalkitus perustuu maa-analyysiin. Näyttävän kasvun ja kukinnan takaavat lannoitukset ja kalkki levitetään tasaisesti.
Kasvuston siistiminen ja siistimisleikkaus	<ul style="list-style-type: none"> Kasvusto siistitään, siistimisleikkaukset tehdään ja tuennat tarkistetaan joka toinen viikko.
Rajaukset	<ul style="list-style-type: none"> Rajauksessa syntyvä aines poistetaan. Rajaus tehdään kaksi kertaa vuodessa. Rajauslinjat ovat aina moitteettomassa kunnossa.
Rikkakasvien torjunta	<ul style="list-style-type: none"> Rikkakasvitorjunnasta ei jää havaittavaa kasvijätettä. Rikkakasvit torjutaan joka toinen viikko. Kuolleet kasvit ja siistiä yleisilmettä selvästi häiritsevät kuolleet kasvinosat poistetaan rikkakasvitorjunnan yhteydessä. Katteeton kasvualusta kuohkeutetaan kerran kuukaudessa.
Kastelu	<ul style="list-style-type: none"> Kasvit näyttävät aina elinvoimaisilta eikä kukintojen tai kasvualustan ulkonäkö ole kärsinyt. Kastelun jälkeen kasvuston ulkopuoliset alueet ovat siistejä.
Kasvitautien ja -tuholaisten torjunta	<ul style="list-style-type: none"> Havaittavia kasvitautien ja -tuholaisten vaurioita ei esiinny.
Syyskunnostus	<ul style="list-style-type: none"> Syyskunnostus tehdään perennojen hoito-ohjeiden mukaisesti. Kunnostuksen jälkeen kasvuston ulkopuoliset alueet ovat siistejä.
Maa-analyysi	<ul style="list-style-type: none"> Maa-analyysi tehdään joka kolmas vuosi.
Jakaminen	<ul style="list-style-type: none"> Jakaminen tehdään lajin vaatimalla tavalla. Perennojen kasvukunto on pidetty jakamisen kannalta parhaalla mahdollisella tasolla.

HOITO-OHJEET: PENSAAT

Pensas on puuvartinen, tyvestä lähtien haarova monivuotinen kasvi. Pensaita hoidetaan siten, että ne ovat lajille ja lajikkeelle tyypillisiä, elinvoimaisia, vuosikasvu on pensaslajille tyypillinen ja niiden elinkaari on mahdollisimman pitkä. Verkatehtaan viheralueiden pensaiden hoitotöihin sisältyy kevätkunnostus, paikkausistutus, lannoitus ja kalkitus, hoitoleikkaus ja kasvuston siistiminen, rikkakasvien torjunta, rajausta, syyskunnostus ja talvi/kevätsuojaus kasvilajin mukaan. Yksittäispensaat hoidetaan siten, että niiden ominaisuuksia kuten kasvutapaa ja kukintaa tuodaan esiin. Pensasryhmät hoidetaan siten, että pensasalue on lajille ja lajikkeelle tyypillinen kokonaisuus.

Pensaiden hoitotöiden kohdekohtaiset laatuvaatimukset

Toimenpiteet	Laatuvaatimukset
Kevätkunnostus	<ul style="list-style-type: none"> Pensasalueelle kuulumattomat ainekset, eloperäinen aines ja hiekoitushiekka poistetaan. Paikkausistutukset tehdään kevätkunnostuksen yhteydessä.
Paikkaus	<ul style="list-style-type: none"> Pensasaidanteissa ei ole aukkoja. Pensasalueet ovat yhtenäisiä. Talven aikana syntyneet vauriot ja paikkaustarpeet inventoidaan toukokuun puoliväliin mennessä ja paikkaukset tehdään toukokuun loppuun mennessä. Kevät- ja kesäistutukset kastellaan, istutusleikkauksen leikkuujätteet kerätään pois ja kasvualusta siistitään.
Lannoitus ja kalkitus	<ul style="list-style-type: none"> Lannoitus ja kalkitus tehdään kasvilajikohtaisesti viljavuusanalyysiin ja Viherympäristöliiton suosituksiin perustuen.
Rikkakasvitorjunta ja kasvuston siistiminen	<ul style="list-style-type: none"> Kuolleet kasvit ja siistiä yleisilmettä selvästi häiritsevät kuolleet kasvinosat poistetaan rikkakasvitorjunnan yhteydessä. Rikkakasvit poistetaan juurineen. Rikkakasvitorjunnasta ei jää havaittavaa kasvijätettä.
Kasvitautilien ja -tuholaisten torjunta	<ul style="list-style-type: none"> Havaittavia kasvitautilien ja -tuholaisten vaurioita ei esiinny.
Rajausta	<ul style="list-style-type: none"> Rajauksen reunan etäisyydessä huomioidaan kasvilaji ja kasvutapa. Yksittäispensaan ympärillä on halkaisijaltaan 50 - 100 cm mullos tai katettu alue. Työn jälkeen kasvualusta- tai katepinta sekä nurmipinta ovat siistit ja irrotettua kasvijätettä ei esiinny. Rajaukset on aina siistissä kunnossa. Rajausta tehdään kerran vuodessa. Rajauslinjat ovat täsmällisen muotoisia.
Hoito- ja harvennusleikkaus	<ul style="list-style-type: none"> Leikkaukset tehdään hoitokortin mukaan. Näkemät ja kulkuväylien esteettömyys pidetään kunnossa. Pensaat eivät haittaa rakenteita. Pensaiden leikkausjäte poistetaan välittömästi.
Alasleikkaus	<ul style="list-style-type: none"> Alasleikkaus tehdään hoitokortin mukaan tarvittaessa vain pahoin ränsistyneille pensaille. Alasleikkauksen korkeus on koko pensasryhmässä sama. Leikkauspinnat ovat siistit. Pensaiden leikkausjäte poistetaan välittömästi.
Kastelu	<ul style="list-style-type: none"> Uusia istutuksia kastellaan vähintään istutuskasvukauden ajan, kunnes ne ovat kunnolla juurtuneet. Kastelun jälkeen kasvuston ulkopuoliset alueet ovat siistejä.
Maa-analyysi	<ul style="list-style-type: none"> Maa-analyysi tehdään joka kolmas vuosi.
Syyskunnostus	<ul style="list-style-type: none"> Häiritsevää kasvijätettä ei esiinny.

HOITO-OHJEET: KÖYNNÖKSET

Köynnösten hoitoon sisältyy kevätkunnostus, lannoitus- ja kalkitus, rikkakasvitorjunta ja kasvuston siistiminen, rajausta, hoitoleikkaus ja kasvitautien- ja tuholaisten torjunta.

Köynnösten hoitotöiden kohdekohtaiset laatuvaatimukset

Toimenpiteet	Laatuvaatimukset
Kevätkunnostus	<ul style="list-style-type: none"> Köynnösten kasvualustalle kuulumaton aines poistetaan.
Paikkaus	<ul style="list-style-type: none"> Paikkausistutusten istutusleikkauksista ja tarvittavasta tuennasta huolehditaan lajin ja kasvupaikan mukaisesti. Kasvualusta siistitään ja kastellaan
Lannoitus ja kalkitus	<ul style="list-style-type: none"> Lannoitus ja kalkitus tehdään viljavuusanalyysiin ja Viherympäristöliiton ohjeistukseen perustuen. Kalkki ja lannoite levitetään tasaisesti.
Rikkakasvitorjunta ja kasvuston siistiminen	<ul style="list-style-type: none"> Kuolleet kasvit ja siistiä yleisilmettä selvästi häiritsevät kuolleet kasvinosat poistetaan rikkakasvitorjunnan yhteydessä. Rikkakasvit poistetaan juurineen. Rikkakasvitorjunnasta ei jää havaittavaa kasvijätettä. Rikkakasvitorjunta tehdään säännöllisin väliajoin kolme kertaa kasvukaudessa.
Rajausta	<ul style="list-style-type: none"> Rajauksen reunan etäisyydessä huomioidaan kasvupaikka. Työn jälkeen kasvualusta on siisti ja irrotettua kasvijätettä ei esiinny. Rajaukset ovat siistissä kunnossa. Rajausta tehdään kerran vuodessa. Rajauslinjat ovat täsmällisen muotoisia.
Hoitoleikkaus	<ul style="list-style-type: none"> Leikkaukset tehdään hoitokorttien mukaisesti.
Kasvitautien ja -tuholaisten torjunta	<ul style="list-style-type: none"> köynnöksissä ei esiinny havaittavia kasvitautien ja -tuholaisten vaurioita.

HOITOKORTTI: LEHTIPENSAAT

Kukinta-aika	Leikkaustapa				Leikkaustarve
A = pensas kukkii edellisen vuoden versoilla B = pensas kukkii saman vuoden versoilla	hl = hoito- ja harvennusleikkaus: poistetaan katkenneet, sairaat ja kuolleet oksat ja istutusalueen ulkopuolelle levinneet juuriversot. Tyypillisestä kasvumuodosta selkeästi ulos kasvaneet sekä istutusalueen ulkopuolelle haittaavasti ulottuvat oksat poistetaan maata myöten. Harvennuksessa poistetaan vanhimmat, ränsistyneet ja toisiaan pahasti hankaavat oksat sekä selvästi pensaansisäänpäin kääntyneet versot. Leikattavat oksat ja versot poistetaan maata myöten. al = alasleikkaus: voidaan tehdä vain pahoin ränsistyneille alasleikkauksen kestäville pensaille. Mahdollista alasleikkauksen jäljiltä tapahtuvaa liiallisten versokasvua hillittää harventamalla.				1v = vuosittain 2v = kahden vuoden välein 3v = kolmen vuoden välein 4v = neljän vuoden välein 5v = viiden vuoden välein
Pensas	Korkeus m	Kukinta-aika, väri	Leikkaustapa, aika kk, leikkaustarve	Muuta	
<i>Acer tataricum</i> tataari-vaahtera	5	A / 5 - 6 kellan- valkoinen	hl / 8 / 4v	<ul style="list-style-type: none"> - tuore, ravinteinen kasvupaikka - vanhana leveälätvainen ja mutkarunkoinen - leikkaustarve vähäinen, vain vioittuneita oksia poistetaan tarvittaessa - keväällä mahlavuoto 	
<i>Aronia Prunifolia</i> -ryhmä marja-aronia	2,5	A / 6 valkoinen	hl / 4 - 5 / 3v	<ul style="list-style-type: none"> - kuiva, tuore kasvupaikka - lehdet isot ja leveät - syysväri kirkkaanpunainen tai oranssinkeltainen - suuret, tummat marjat, eivät varise 	
<i>Cornus alba</i> pensas-kanukka	2,5	B / 6 - 7 kellan- valkoinen	hl / 4 - 5 / 3v	<ul style="list-style-type: none"> - tuore, märkä kasvualusta - sietävät seisovaa vettä, mutta eivät kuivuutta - kanukanversotaudin saastuttamat kasvit hävitettävä - aikainen syysväri - luumarjat eivät säily talveen saakka 	
<i>Crataegus oraphilaja</i>	4	A / 6 valkoinen	hl / 4 - 5 / 3v	<ul style="list-style-type: none"> - kuiva ja ravinteikas kasvupaikka - hyvä uudistumiskyky, voidaan alasleikata 	
<i>Dasiphora fruticosa</i> 'Tervola' pensas-hanhikki	1,5	A, B sitruunan- keltainen	hl / 4 - 5 / 1v	<ul style="list-style-type: none"> - puhkeaa keväällä aikaisin lehteen - haarat poikkeuksellisen pystyt - lehdet kiiltävän vihreät, niukasti karvaiset - sijaitsee seinän vierustalla, jonka takia vuosittainen hoitoleikkaus 	
<i>Diervilla x splendens</i> lamovuohen- kuusama	0,7	A / 7 - 9 vihertävän keltainen	hl (al) / 4v	<ul style="list-style-type: none"> - versot kaarevia, rentoja - lehdet kookkaat, nuorina kellanvihreät - kukat punertuvat vanhetessaan 	

<i>Lonicera ssp.</i> kuusamat	3		hl / 3v	-vaatimattomia kasvupaikan suhteen - kuivuus altistaa härmälle -marjat oranssit-tummanpunaiset, eivät kestä oksilla pitkälti talveen, sisältävät terveydelle haitallisia aineita
<i>Philadelphus ssp.</i> jasmikkeet	1,5 - 3	A / 6 - 7 valkoinen	hl / 4 - 5 / 1v	- kantavaihtelua - multava, kalkkipitoinen, tuore maa - tarvitsevat valoa kukkiakseen runsaasti - lehdet terveet, keltainen syysväri - alasleikkaus saa versomaan liikaa, joten suositeltavampaa uusien versojen harventaminen -sijaitsee paikoitusalueen reunalla, jonka takia vuosittainen hoitoleikkaus
<i>Ribes glandulosum</i> lamoherukka	0,5	A / 5 puna- valkoinen	hl / 4 - 5 / 2v	- maanpeitekasvi - leviää tehokkaasti pitkien versojen ja nopean kasvun ansiosta - leviämistä rohtokatajan sekaan hillittävä versoja poistamalla, muutoin poistetaan vain kuolleet versot - syysväri viinin- tai oranssinpunainen
<i>Rosa Pimpinelli-folia</i> -Ryhmä 'Plena' juhan-nusruusu	2,5 - 3	A / 6 - 7 valkoinen	hl / 4 - 5 / 3v	- vaatimaton kasvualustan suhteen - haarat pystyt, vanhat versot ruskeita - syysväri tumma viinin- tai ruskeanpunainen - juurivesoja runsaasti
<i>Rosa 'Theresa Bugnet'</i> teresanruusu	1,5 - 2	B / 6 - 7 vaalean-punainen	hl / 4 - 5 / 1v	- nuoret oksat voimakkaan punaisia - altis kukinnan jälkeen iskevälle ruusuhärmälle - sijaitsee paikoitusalueen reunalla, jonka takia vuosittainen hoitoleikkaus
<i>Spiraea betulifolia</i> koivuangervo	0,6 - 1	B / 6 - 7 valkoinen	hl / 4 - 5 / 1v	- matala, tasaisen pyöreähkö kasvutapa - sietää hyvin lumen painoa ja leikkausta - juuriversojen vuoksi pensaasta tulee vanhana leveä - sijaitsee paikoitusalueen reunalla, jonka takia vuosittainen hoitoleikkaus
<i>Spiraea densiflora</i> rinneangervo	0,5 - 1	B / 7 purppuran-punainen	hl / 4 - 5 / 1v	- lehdet tummemmat ja kukinta myöhemmin kuin koivuangervolla - sijaitsee paikoitusalueen reunalla, jonka takia vuosittainen hoitoleikkaus
<i>Syringa vulgaris</i> pihasyreeni	2 - 5	A / 6 lila	hl / 4 - 5 / 2v	- pysty, jäykkähaarainen - juuristo voimakas ja syvä
<i>Viburnum lantana</i> villaheisi	3	6 kellan- valkoinen	hl / 4 - 5 / 3v	- vaatimaton kasvualustan suhteen - nuorennetaan mieluiten harventamalla, mutta kestää myös alasleikkauksen
<i>Viburnum opulus</i> koiranheisi	2 - 4	6 valkoinen	hl / 4 - 5 / 3v	- paahteessa ja kuivuudessa altistuu kasvintuhoojille - kestää huonosti alasleikkauksen

HOITOKORTTI: HAVUPENSAAT, ALPPIRUUSUT JA KÖYNNÖKSET

hl = hoitoleikkaus: poistetaan katkenneet, sairaat ja kuolleet versot maata myöten.

Pensas	Korkeus	Leikkaustapa, aika kk, leikkaustarve	Muuta
<i>Juniperus horizontalis</i> laakakataja	0,1 - 0,3 Lev. 2m	hl / vuosittain	- yksittäispensas sisäpihalla - kuiva, ravinteinen ja hiekkapitoinen kasvualusta - lehdet suomumaisia, suippokärkisiä
<i>Juniperus sabina</i> rohtokataja	0,2 - 0,5 Lev. - 1m	hl / vuosittain	- kuiva, ravinteinen, hiekkapitoinen ja saveton kasvualusta - lyhyet tummanvihreät neulaset tai suomumaiset lehdet - sijaitsee paikoitusalueen reunalla, jonka takia vuosittainen hoitoleikkaus
<i>Picea abies</i> 'Nidiformis' pesäkuusi	1 m	hl / vuosittain	- kuusen pensasmainen erikoismuoto - kuiva, ravinteinen ja hiekkapitoinen kasvualusta
<i>Pinus mugo</i> 'Columnaris' vuorimänty	2 m	hl / 6 / vuosittain	- 'Columnaris' -lajike kasvumuodoltaan pilarimainen - vuosittain vuosikasvaimien työstys keskikesällä
<i>Rhododendron</i> Tigerstedii-ryhmä 'Haaga' marjatan-alppiruusu	1,5 - 2m	hl / 5 / kahden vuoden välein	- tasaisen pyöreähkö, tiheä ja pystyoksaainen pensas - kukan väri kirkkaan vaaleanpunainen - lakastuneiden kukkien poisto heti kukinnan jälkeen tuuhentaa pensasta - osittain tuhoutuneet kasvit voidaan uudistaa leikkaamalla
<i>Parthenocissus inserta</i> säleikkö-villiviini	3 - 8 m	hl / 4 - 5 / viiden vuoden välein	- Verkatehtaalla maanpeitekasvina - tuore, kostea multamaa - lehdistö kiiltävän vihreä - pienet sinimustat hedelmät
<i>Parthenocissus quinquefolia</i> imukärhi-villiviini	4 - 10 m	hl / 4 - 5 / kolmen vuoden välein	- tuore, kostea kasvualusta - tarttuu kärhien imukupeilla - lehdistö kiiltävän vihreä - pienet sinimustat hedelmät - kestää voimakasta leikkausta, myös alasleikkauksen

HOITOKORTTI: PERENNAT

Perenna	Korkeus cm	Hoito	Muuta
<i>Alchemilla mollis</i> jättipoimulehti	lehtevä 35 - 45 kukkiva 55 - 60	Lakastunut kasvusto leikataan alas syksyllä (9-10). Ei vaadi jakamista.	Viihtyy puolivarjossa tuoreessa ja keskiravinteisessa maassa. Huonoissa olosuhteissa voi saastua härmään.
<i>Aster sedifolius</i> pikkuasteri	100 - 135	Lakastunut kasvusto leikataan alas syksyllä (9-10). Ei vaadi jakamista eikä tuentaa.	Viihtyy auringossa ja puolivarjossa, kuivahkossa ja tuoreessa, keskiravinteisessa maassa. Ei ole altis härmälle.
<i>Carex muskingumensis</i> palmusara	90	Lakastunut kasvusto leikataan alas syksyllä (9-10). Ei vaadi jakamista eikä tuentaa.	Viihtyy puolivarjossa tuoreessa ja keskiravinteisessa maassa. Leviää jonkin verran maarönsyjen avulla.
<i>Coreopsis verticillata</i> syyskaunosilmä	50 - 60	Lakastunut kasvusto leikataan alas syksyllä (9-10). Ei vaadi tuentaa eikä jakamista.	Viihtyy auringossa tuoreessa, keskiravinteisessa maassa. Lähtee keväällä hitaasti kasvuun, minkä vuoksi sopii yhdistettäväksi kevätsipulikasvien kanssa.
<i>Euphorbia polychroma</i> kultatyräkki	30 - 70	Lakastunut kasvusto leikataan alas syksyllä (9-10). Ei vaadi tuentaa eikä jakamista.	Viihtyy auringossa tuoreessa, läpäisevässä ja keskiravinteisessa maassa. Versoista leikattaessa vuotava maitiaisneste saattaa aiheuttaa allergisia reaktioita.
<i>Geranium x magnificum</i> tarhakurjenpolvi	50 - 80	Taidemuseon perennapenkin kasvusto leikataan alas syksyllä (9-10). Lastauslaiturin rinteiden massaistutusta ei alasleikata. Ei vaadi jakamista eikä tuentaa.	Viihtyy auringossa tuoreessa, läpäisevässä keskiravinteisessa maassa.
<i>Hemerocallis</i> Hybrida-Ryhmä tarhapäivänlilja	lehtevä 50 - 60 kukkiva 70 - 85	Lakastunut kasvusto leikataan alas syksyllä (9-10). Ei vaadi tuentaa eikä jakamista.	Viihtyy auringossa kuivassa tai tuoreessa runsaravinteisessa maassa. Leviää maarönsyjen avulla.
<i>Helianthus</i> 'Lemon Queen' jaloaurion-kukka	160 - 220	Lakastunut kasvusto leikataan alas syksyllä (9-10). Ei vaadi jakamista eikä tuentaa.	Viihtyy auringossa tuoreessa tai kosteassa keskiravinteisessa maassa.
<i>Hosta Fortunei</i> - Ryhmä 'Hyacinthina' hopeakuunlilja	lehtevä 50 - 70 kukkiva 90 - 120	Syksyllä kellastuvat lehdet ehtivät maata keväaseen mennessä eikä alasleikkaus ole välttämätön. Kasvin siirtämistä ja jakamista vältettävä.	Viihtyy puolivarjossa ja varjossa tuoreessa, läpäisevässä keskiravinteisessa maassa. Lähtee keväällä myöhään kasvuun ja sopii tämän vuoksi yhdistettäväksi keväisten sipulikukkien kanssa.
<i>Iris sibirica</i> 'Alba' siperian- kurjenmiekkä	lehtevä 80 - 100 kukkiva 120 - 170	Edellisen vuoden kasvusto yleensä hyvin maatumutta keväällä. Maatumattomat kasvin osat siistitään keväällä (4) ennen kasvuunlähtöä. Ei vaadi tuentaa.	Viihtyy auringossa tai puolivarjossa tuoreessa, keskiravinteisessa maassa. Kukinta heikkenee, jos juurakko joutuu liian syvälle. Tällöin kasvit nostetaan ylös, jaetaan ja istutetaan uudelleen.

<i>Lythrum salicaria</i> 'Rosy Gem' pohjanranta-kukka	90 - 160	Lakastunut kasvusto leikataan alas syksyllä (9-10). Ei vaadi tuentaa eikä jakamista.	Viihtyy auringossa tuoreessa tai kosteassa, keskiravinteisessa maassa. Hyvä perhoskasvi.
<i>Phalaris arundinacea</i> 'Picta' viiruhelmi	80 - 120	Verkatehtaan massaistutuksia ei leikata alas. Elokuvateatterin sisäpihan kasvusto leikataan alas keväällä (4) ennen kasvuunlähtöä. Ei vaadi tuentaa eikä jakamista.	Viihtyy auringossa ja puolivarjossa, sekä kuivassa että kosteassa, keskiravinteisessa maassa. Vahvajuurinen ja hyvin leviävä 'jokapaikan' heinä.
<i>Salvia superba</i> x 'Blauhugel' loistosalvia	55 - 65	Lakastunut kasvusto leikataan alas syksyllä (9-10). Ei vaadi tuentaa eikä jakamista.	Viihtyy auringossa, kuivassa ja niukkaravinteisessa maassa. Ei kestä talvimärkyyttä. Kaskaat ja punkit aiheuttavat toisinaan imentävioituksia lehtiin, mutta tällä ei ole haittaa koristearvolle.